

EUROOPAN KESKUSPANKKI

PANKKIVALVONTA

Ilmasto- ja ympäristöriskien hallintaopas

Riskienhallintaa ja tietojen
julkistamista koskevat
valvontaodotukset

BANKENTOEZICHT

Toukokuu 2020

BANKTILLSYN BANKU UZRAUDZĪBA

BANKŪ PRIEŽIŪRA NADZÓR BANKOWY

VIGILANZA BANCARIA

BANKFELÜGYELET

BANKING SUPERVISION

SUPERVISION BANCAIRE BANČNI NADZOR

MAOIRSEACHT AR BHAINCÉIREACHT NADZOR BANAKA

BANKING SUPERVISION

PANGANDUSJÄRELEVALVE

SUPERVISÃO BANCÁRIA

BANKOVNI DOHLED

БАНКОВ НАДЗОР BANKTILLSYN

BANKENAUF SICHT

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ PANKKIVALVONTA

SUPRAVEGHERE BANCARĂ BANKOVÝ DOHLAD

SUPERVIŽJONI BANKARJA

SUPERVISIÓN BANCARIA

BANKING SUPERVISION

BANKENAUF SICHT

SUPERVISÃO BANCÁRIA

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Soveltamisala	6
2.1	Merkittävät luottolaitokset	6
2.2	Käyttöönotto	6
2.3	Vähemmän merkittävät luottolaitokset	7
2.4	Vakavaraisuusvalvonta	7
3	Ilmasto- ja ympäristöriskit	10
3.1	Määritelmät	10
3.2	Ilmasto- ja ympäristöriskien tunnistaminen	10
3.3	Riskikartoituksista saatua tietoa	13
4	Liiketoimintamallia ja -strategiaa koskevat valvontaodotukset	15
4.1	Liiketoimintaympäristö	15
4.2	Liiketoimintastrategia	17
5	Hallintoa ja riskitoleranssia koskevat valvontaodotukset	19
5.1	Johto	19
5.2	Riskitoleranssi	21
5.3	Organisaatorakenne	24
5.4	Raportointi	26
6	Riskienhallintaa koskevat valvontaodotukset	28
6.1	Riskienhallintajärjestelmä	28
6.2	Luottoriskien hallinta	31
6.3	Operatiivisten riskien hallinta	34
6.4	Markkinariskien hallinta	36
6.5	Skenaarioanalyysit ja stressitestaus	37
6.6	Likviditeettiriskien hallinta	39

7	Tietojen julkistamista koskevat valvontaodotukset	40
	Julkistusperiaatteet ja -menettelyt	40
	Ilmasto- ja ympäristöriskejä koskevien julkistusten sisältö	43
	Lähteet	45

1 Johdanto

Vuoden 2015 Pariisin ilmastopöytäkirjan ja YK:n kestävän kehityksen tavoiteohjelman (Agenda2030) myötä valtiot ympäri maailmaa ovat ryhtyneet etenemään askel askelelta kohti vähähiilistä kiertotaloutta. [Euroopan vihreän kehityksen ohjelman](#) tavoitteena on tehdä Euroopasta ensimmäinen ilmastoneutraali maanosa vuoteen 2050 mennessä. Rahoitussektorin odotetaan olevan tärkeässä roolissa, kuten käy ilmi esimerkiksi [kestävän kasvun rahoitusta koskevasta komission toimintasuunnitelmasta](#).

Siirtyminen vähähiilisemmän kiertotalouden suuntaan on sekä uhka että mahdollisuus taloudelle ja rahoituslaitoksille.¹ Ilmastomuutoksen aiheuttamat vahingot ja ympäristön tilan heikkeneminen voivat vaikuttaa merkittävästi reaalitalouteen ja rahoitusjärjestelmään. Euroopan keskuspankki on pitänyt ilmastomuutokseen liittyviä riskejä yhtenä euroalueen pankkijärjestelmän tärkeimmistä riskitekijöistä jo kahtena peräkkäisenä vuonna ja sisällyttänyt ne [yhteisen pankkivalvonnan riskikarttaan](#). EKP:n näkemyksen mukaan luottolaitosten tulisi ottaa ilmasto- ja ympäristöriskit huomioon ennakoivasti ja kattavasti.

EKP seuraa tiiviisti kaikkea kehitystä, jolla voi olla vaikutusta euroalueen luottolaitosten toimintaan. [Kestävän kasvun rahoitusta koskevan komission toimintasuunnitelman](#) tavoitteena on ohjata rahoitusvirtoja kestäviin investointeihin, tehdä kestävyysnäkökohdista osa normaalia riskienhallintaa sekä edistää läpinäkyvyyttä ja pitkäjänteisyyttä taloudessa. Pankkisektoria ajatellen Euroopan pankkiviranomaiselle (EPV) annettiin tehtäväksi selvittää, miten ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvään hallintotapaan liittyvät ESG-vaatimukset voidaan sisällyttää vakausvalvonnan kolmeen pilariin. Euroopan pankkiviranomainen on julkaissut oman [kestävän rahoituksen toimintasuunnitelman](#). Siihen on kirjattu tärkeitä luottolaitoksille suunnattuja linjauksia, jotka koskevat strategiaa ja riskienhallintaa, tietojen julkistamista, skenaarioanalyysia ja stressitestausta.

Tämä opas edustaa EKP:n näkemystä siitä, miten ilmasto- ja ympäristöriskkejä hallitaan turvallisesti ja varovaisesti vakavaraisuusvalvonnan näkökulmasta. Siinä kuvataan, miten EKP odottaa luottolaitosten ottavan ilmasto- ja ympäristöriskit huomioon vakiintuneiden riskiluokkien riskitekijöinä, kun ne laativat ja toteuttavat liitetoimintastrategiaansa sekä hallinto- ja riskienhallintajärjestelyjä. EKP myös odottaa luottolaitosten julkistavan tietoa ilmasto- ja ympäristöriskeistään entistä selkeämmin.

Opas ei ole sitova: se toimii pohjana valvontadialogille, jossa keskustellaan EKP:n odotuksista ja luottolaitosten mahdollisesti niistä poikkeavista käytännöistä. EKP hioo jatkuvasti ilmasto- ja ympäristöriskien hallintaa ja tietojen julkistamista koskevia valvontalinjauksiaan ja ottaa huomioon sääntelyn kehityksen sekä pankkialan ja valvontayhteisön muuttuvat käytännöt.

¹ Ks. esim. EKP:n [Financial Stability Review](#), toukokuu 2019.

Kehikko 1

EKP:n valvontaodotukset pähkinänkuoressa

1. Luottolaitoksilla odotetaan olevan selkeä kuva ilmasto- ja ympäristöriskien vaikutuksesta liiketoimintaympäristöönsä lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, jotta ne voivat tehdä perusteltuja strategia- ja liiketoimintapäätöksiä.
2. Luottolaitosten odotetaan ottavan liiketoimintastrategiansa laadinnassa ja toteutuksessa huomioon ilmasto- ja ympäristöriskit, jotka vaikuttavat niiden liiketoimintaympäristöön olennaisesti lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä.
3. Ylimmän hallintoelimen odotetaan ottavan ilmasto- ja ympäristöriskit huomioon luottolaitoksen yleisessä liiketoimintastrategiassa, liiketoiminnan tavoitteissa ja riskienhallintajärjestelyissä sekä valvovan tehokkaasti ilmasto- ja ympäristöriskejä.
4. Luottolaitosten odotetaan sisällyttävän ilmasto- ja ympäristöriskit selkeästi riskitoleranssijärjestelmäänsä.
5. Luottolaitosten odotetaan jakavan vastuut ilmasto- ja ympäristöriskien hallinnasta organisaatiossaan kolmen puolustuslinjan mallin mukaisesti.
6. Luottolaitosten odotetaan ottavan ilmasto- ja ympäristöriskinsä huomioon sisäisen raportoinnin riskikoosteissaan, jotta ylin hallintoelin ja sen alaiset valiokunnat pystyvät tekemään perusteltuja päätöksiä.
7. Luottolaitosten odotetaan sisällyttävän ilmasto- ja ympäristöriskit riskinhallintajärjestelmänsä vakiintuneisiin riskiluokkiin riskitekijöinä, jotta niitä pystytään hallitsemaan ja seuraamaan riittävän pitkällä aikajänteellä, sekä tarkistavan järjestelyjen ajantasaisuuden säännöllisesti. Luottolaitosten odotetaan tunnistavan ja mittaavan riskit osana yleistä prosessia vakavaraisuutensa varmistamiseksi.
8. Luottoriskinhallinnassa luottolaitosten odotetaan ottavan ilmasto- ja ympäristöriskit huomioon kaikissa luottojen myöntämismenettelyn eri vaiheissa sekä seuraavan näiden riskien kehitystä salkuissaan.
9. Luottolaitosten odotetaan selvittävän, miten ilmastoon liittyvät ilmiöt voivat vaikeuttaa liiketoiminnan jatkuvuutta ja missä määrin laitoksen toiminnan luonne saattaa kasvattaa sen maine- ja/tai vastuuriiskejä.
10. Luottolaitoksia kannustetaan seuraamaan jatkuvasti ilmasto- ja ympäristötekijöiden vaikutusta markkinariskitilanteensa ja tulevien investointien kannalta sekä laatimaan stressitestiskenaarioita, joissa ilmasto- ja ympäristöriskit otetaan huomioon.
11. Ilmasto- ja ympäristöriskeille olennaisesti altistuvien luottolaitosten odotetaan arvioivan stressitestauksensa asianmukaisuuden ja ottamaan nämä riskit osaksi perusskenaarioitaan ja epäsuotuisia skenaarioitaan.
12. Luottolaitosten odotetaan tarkistavan, voisivatko olennaiset ilmasto- ja ympäristöriskit johtaa likviditeetin nettoulosvirtaukseen tai likviditeettipuskurien hupenemiseen, sekä ottamaan mahdollisuuden huomioon likviditeettiriskien hallinnassa ja likviditeettipuskureita määritettäessä.

13. Luottolaitosten odotetaan ilmoittavan säännöllisissä julkistuksissaan merkityksellistä tietoa, kuten keskeiset olennaisina pidettyjen ilmasto- ja ympäristöriskien mittarit, vähintään Euroopan komission tiedonannon ”Muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevat suuntaviivat: Ilmaston liittyvien tietojen raportointia koskeva täydennysosa” mukaisesti.
-

2 Soveltamisala

2.1 Merkittävät luottolaitokset

Tähän oppaaseen koottuja odotuksia käytetään valvontadialogissa, jota EKP käy sen suorassa valvonnassa olevien merkittävien luottolaitosten kanssa. EKP ja kansalliset valvontaviranomaiset ovat laatineet oppaan yhteistyössä. Tavoitteena on antaa luottolaitoksille selkeä käsitys siitä, miten ilmasto- ja ympäristöriskejä hallitaan turvallisesti ja varovaisesti vakavaraisuusvalvonnan näkökulmasta.² Lisäksi halutaan vahvistaa luottolaitosten tietoisuutta ilmasto- ja ympäristöriskeistä ja parantaa niiden kykyä hallita tällaisia riskejä.

Merkittävien luottolaitosten odotetaan hyödyntävän opasta sen mukaan, miten olennaisesti ne altistuvat ilmasto- ja ympäristöriskeille.

Opas ei korvaa eikä syrjäytä voimassa olevaa lainsäädäntöä. Havainnollistavien esimerkkien käytännöt eivät välttämättä sovellu yleiseen käyttöön, eivätkä ne välttämättä ole kaikkien valvontaodotusten mukaisia. Opasta tulisi lukea rinnakkain muiden EKP:n oppaiden ja erityisesti sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelyä (ICAAP) koskevien EKP:n ohjeiden kanssa.³ Oppaan sekä kansallisen ja EU-lainsäädännön lisäksi luottolaitoksia kannustetaan hyödyntämään ilmasto- ja ympäristöriskejä koskevia julkaisuja mm. Euroopan komissiolta, Euroopan pankkiviranomaiselta, Network for Greening the Financial System (NGFS) -yhteistyöverkostolta, Baselin pankkivalvontakomitealta (Basel Committee on Banking Supervision, BCBS), finanssimarkkinoiden vakauden valvontaryhmältä (Financial Stability Board, FSB) ja sen ilmastoraportointiryhmältä (Task Force on Climate-related Financial Disclosures, TCFD), Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestöltä (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD) sekä kansallisilta valvontaviranomaisilta.⁴

2.2 Käyttöönotto

Opas on tarkoitettu otettavaksi käyttöön, kun se on julkaistu. Merkittävien luottolaitosten odotetaan tarkastavan, onko niiden nykyinen tapa hallita ja julkistaa ilmasto- ja ympäristöriskejä turvallinen ja varovainen oppaaseen kirjattujen odotusten mukaisesti. Luottolaitosten odotetaan ryhtyvän muuttamaan käytäntöjään viipymättä, jos tilanne sitä edellyttää.

² Opas ei siis sisällä uusia konkreettisia tarkastusvaatimuksia.

³ Ks. [EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä \(ICAAP\)](#), EKP 2018. Tässä oppaassa käydään lisäksi läpi odotuksia ilmasto- ja ympäristöriskien käsittelystä pääomaan kohdistuvien riskien hallinnassa.

⁴ Ks. esim. Saksan liittovaltion finanssivalvontaviranomaisen julkaisu "[Guidance Notice on Dealing with Sustainability Risks](#)", BaFin 2019; Alankomaiden keskuspankin asiakirja "[Good practice: Integration of climate-related risk considerations into banks' risk management](#)", DNB 2019 ja Itävallan finanssimarkkinaviranomaisen *kuulemisasiakirja* "[Guide for Handling Sustainability Risks](#)", FMA 2020.

Vuoden 2020 lopusta lähtien merkittävien luottolaitosten odotetaan ilmoittavan EKP:lle valvontadialogin yhteydessä, miten niiden käytännöt poikkeavat tässä oppaassa esitetyistä odotuksista. EKP on tietoinen siitä, että ilmasto- ja ympäristöriskien hallintaa ja julkistamista koskevia käytäntöjä, menetelmiä ja välineitä kehitetään koko ajan, ja ne hioutuvat ajan mittaan.

2.3 Vähemmän merkittävät luottolaitokset

EKP ja kansalliset valvontaviranomaiset ovat laatineet oppaan yhteistyössä. Tavoitteena on varmistaa, että euroalueen pankkivalvonta on korkeatasoista ja kaikkia pankkeja valvotaan samalla tavalla. Suosituksena siis on, että kansalliset valvontaviranomaiset soveltavat pääkohdiltaan tämän oppaan odotuksia vähemmän merkittävien luottolaitosten valvonnassa. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti odotuksia sovelletaan kunkin laitoksen liiketoimintamallin ja riskiprofiilin mukaan. EKP on tietoinen siitä, että useat kansalliset valvontaviranomaiset ovat julkaisseet tai valmistelevat myös omia ilmasto- ja ympäristöriskioppaita. Vähemmän merkittävien luottolaitosten toivotaan perehtyvän tällaisiin oppaisiin sekä muihin kansallisten valvontaviranomaistensa ilmasto- ja ympäristöriskijulkaisuihin.

2.4 Vakavaraisuusvalvonta

Tämä opas edustaa EKP:n näkemystä siitä, miten ilmasto- ja ympäristöriskejä hallitaan turvallisesti ja varovaisesti vakavaraisuusvalvonnan näkökulmasta. Erityisesti nojaututaan seuraaviin vakavaraisuusdirektiivin⁵ ja vakavaraisuusasetuksen⁶ artikloihin:

- Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 73 mukaan ”laitoksilla on oltava hyvin perustellut, tehokkaat ja kattavat strategiat ja menettelyt, joiden avulla ne arvioivat ja jatkuvasti ylläpitävät tarvittavan sisäisen pääoman määrää, laatua ja jakautumista tasolla, joka riittää kattamaan sen luonteiset ja tasoiset riskit, joita laitoksiin kohdistuu tai saattaa kohdistua”.
- Artiklan 74 kohdan 1 mukaan ”laitoksilla on oltava toimivat hallinnointi- ja ohjausjärjestelmät, jotka muodostuvat selkeästä organisaatorakenteesta, jossa vastuualueet on määritelty yksityiskohtaisesti, läpinäkyvästi ja johdonmukaisesti, tehokkaista menettelyistä sellaisten riskien tunnistamiseksi, hallitsemiseksi ja seuraamiseksi, joita niihin kohdistuu tai saattaa kohdistua, ja niistä raportoimiseksi, riittävästä sisäisen valvonnan menetelmästä, mukaan luettuina luotettavat hallinto- ja laskentamenetelmät, sekä palkitsemisjärjestelmistä ja

⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/36/EU, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, oikeudesta harjoittaa luottolaitostoimintaa ja luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvalvonnasta, direktiivin 2002/87/EY muuttamisesta sekä direktiivin 2006/48/EY ja 2006/49/EY kumoamisesta (EUVL L 176, 27.6.2013, s. 338).

⁶ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 575/2013, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten vakavaraisuusvaatimuksista ja asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta (EUVL L 176, 27.6.2013, s. 1).

-käytännöistä, jotka ovat yhdenmukaisia hyvän ja tehokkaan riskienhallinnan kanssa ja edistävät sitä”.

- Artiklan 74 kohdassa 2 todetaan, että saman artiklan ”1 kohdassa tarkoitettujen järjestelmien, prosessien ja menetelmien on oltava kattavia ja suhteutettuja laitoksen liiketoimintamalliin ja toimintaan liittyvien riskien luonteeseen, laajuuteen ja monimuotoisuuteen. Jäljempänä 76–95 artiklassa vahvistetut tekniset vaatimukset on otettava huomioon”.
- Artiklan 76 kohdan 1 mukaan ”jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että ylin hallintoelin hyväksyy ja arvioi säännöllisesti strategiat ja periaatteet, joita sovelletaan laitokseen kohdistuvien tai mahdollisesti kohdistuvien riskien ottamiseen, hallintaan, valvontaan ja vähentämiseen, mukaan lukien laitoksen makrotaloudellisen toimintaympäristön aiheuttamat riskit suhteessa suhdannevaiheeseen”.
- Artikla 79 sisältää luotto- ja vastapuoliriskiä koskevia sääntelyvaatimuksia, joiden noudattaminen luottolaitoksissa toimivaltaisten viranomaisten on varmistettava.
- Artiklan 83 kohdan 1 mukaan ”toimivaltaisten viranomaisten on huolehdittava siitä, että otetaan käyttöön toimintapolitiikat ja menettelyt markkinariskien kaikkien merkittävien aiheuttajien sekä niiden vaikutusten havaitsemiseksi, mittaamiseksi ja hallitsemiseksi”.
- Artiklan 85 mukaan ”toimivaltaisten viranomaisten on huolehdittava siitä, että laitokset ottavat käyttöön toimintapolitiikat ja menettelyt, joilla arvioidaan ja hallitaan operatiivista riskiä [...] ja että ”luottolaitoksella on käytössä varautumissuunnitelmat ja liiketoiminnan jatkuvuutta koskevat suunnitelmat, joilla varmistetaan sen toiminnan jatkuvuus ja rajoitetaan tappioita liiketoiminnan vakavien häiriöiden varalta”.
- Artiklan 91 mukaan ylimmän hallintoelimen jäsenillä ”on oltava tehtäviensä suorittamiseen riittävä tietämys, taidot ja kokemus”.
- Vakavaraisuusasetuksen artiklan 431 kohdan 3 mukaan ”laitosten on vahvistettava virallinen toimintalinja [saman asetuksen kahdeksannen] osan mukaisen tiedonantovelvollisuuden noudattamiseksi, ja niillä on oltava toimintalinjat julkistettavien tietojen asianmukaisuuden arvioimiseksi, mukaan lukien tietojen todentaminen ja julkistamistiheys. Laitoksilla on oltava toimintaperiaatteet myös sen seikan arvioimiseksi, antavatko niiden julkistamat tiedot markkinaosapuolille kattavan käsityksen niiden riskiprofiilista”.
- Artiklan 432 kohdan 1 mukaan laitokset voivat, lukuun ottamatta 435 artiklan 2 kohdan c alakohdassa sekä 437 ja 450 artiklassa säädettyjä julkistamisia, ”jättää tekemättä yhden tai useampia [saman asetuksen] II ja III osastossa luetelluista julkistamisista, jos niissä annettavia tietoja ei katsota olennaisiksi. Tietoja on pidettävä julkistamisen kannalta olennaisina, jos niiden pois jättäminen tai virheellinen esittäminen voisi muuttaa tiedon käyttäjän arviota tai päätöstä tai vaikuttaa niihin käyttäjän tehdessä kyseisiin tietoihin perustuvia taloudellisia päätöksiä”.

Euroopan pankkiviranomainen on antanut useita ohjeita, joissa artiklojen vaatimuksia täsmennetään. Tässä oppaassa viitataan monin paikoin pankkiviranomaisen ohjeisiin. Näitä kohtia tulee lukea rinnakkain vakavaraisuusdirektiivin ja -asetuksen asiaankuuluvien artiklojen kanssa. Keskeiset Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet ovat seuraavat:

- Ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11)
- Tarkistettavat ohjeet valvojan arviointiprosessin (SREP) yhteisistä menettelyistä ja menetelmistä sekä valvonnallisista stressitesteistä (EBA/GL/2018/03)
- Ohjeet laitosten stressitestauksesta (EBA/GL/2018/04)
- Ohjeet direktiivin 2013/36/EU 74 artiklan 3 kohdassa ja 75 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista moitteettomista palkitsemisjärjestelmistä sekä asetuksen (EU) N:o 575/2013 450 artiklan mukaisista tiedonantovelvollisuuksista (EBA/GL/2015/22)
- Ohjeet asetuksen (EU) N:o 575/2013 432 artiklan 1 kohdassa, 432 artiklan 2 kohdassa ja 433 artiklassa säädetystä olennaisuudesta, liikesalaisuuden piiriin kuulumisesta ja luottamuksellisuudesta sekä julkistamistiheydestä (EBA/GL/2014/14)
- Ohjeet tieto- ja viestintätekniikka- (ICT) sekä turvallisuusriskien hallinnasta (EBA/GL/2019/04)
- Ulkoistamista koskevat ohjeet (EBA/GL/2019/02)
- Luottojen myöntämistä ja seuranta koskeva ohjeluonnos (CP/2019/04).

3 Ilmasto- ja ympäristöriskit

3.1 Määritelmät

Ilmastonmuutos ja ympäristön tilan heikkeneminen aiheuttavat rakenteellisia muutoksia, jotka vaikuttavat talouteen ja finanssijärjestelmään. Ilmasto- ja ympäristöriskeihin luetaan yleensä kaksi keskeistä riskitekijää:

- **Fyysisillä riskeillä** tarkoitetaan taloudellisia vaikutuksia, joita aiheutuu yhtäältä ilmastonmuutoksesta, kun sään ääri-ilmiöt yleistyvät ja ilmasto vähitellen muuttuu, ja toisaalta ympäristön tilan heikkenemisestä, kuten ilman, vesistöjen ja maaperän saastumisesta, vedenpuutteesta, luonnon monimuotoisuuden vähenemisestä ja metsäkadosta.⁷ Ne voivat siis olla akuutteja tai kroonisia: Akuuteiksi luetaan sään ääri-ilmiöihin, kuten kuivuuteen, tulviin ja myrskyihin liittyvät fyysiset riskit. Kroonisiksi luetaan sellaiset fyysiset riskit, jotka liittyvät hitaasti eteneviin muutoksiin, kuten ilmaston lämpenemiseen, merenpinnan nousuun, tai vedenpuutteeseen, luonnon monimuotoisuuden vähenemiseen ja luonnonvarojen niukkuuteen.⁸ Fyysiset riskit voivat aiheuttaa suoraa tai välillistä vahinkoa. Suoraa vahinkoa edustaisi esimerkiksi omaisuuden tuhoutuminen tai tuottavuuden heikentyminen, ja esimerkki välillisestä vahingosta olisi toimitusketjujen katkeaminen.
- **Siirtymäriskeillä** tarkoitetaan luottolaitokselle koituvia taloudellisia tappioita, joita voi aiheutua suoraan tai välillisesti siirtymisestä kohti vähähiilisempää ja ympäristön kannalta kestävämpää taloutta. Tappioita voi syntyä esimerkiksi verrattain äkillisten ilmasto- tai ympäristöpoliittisten päätösten, tekniikan kehityksen, tai markkinoiden luottamuksessa ja valinnoissa tapahtuvien muutosten seurauksena.

3.2 Ilmasto- ja ympäristöriskien tunnistaminen

Fyysiset ja siirtymäriskit vaikuttavat talouteen ja sen myötä finanssijärjestelmään. Vaikutus voi olla suora, jos esimerkiksi yritysten kannattavuus heikkenee ja varallisuus menettää arvoaan, tai epäsuora, jos muutokset vaikuttavat rahoitusjärjestelmään makrotasolla. Suoria ja epäsuoria vaikutuksia voi aiheutua

⁷ Ks. Network for Greening the Financial System -yhteistyöverkoston *raportti* "Integrating climate-related risk in prudential supervision. Guiding Action for Supervisors" (julkaistaan myöhemmin).

⁸ Ks. Alankomaiden keskuspankin *raportti* "Values at risk? Sustainability risks and goals in the Dutch financial sector", DNB 2019, ja Network for Greening the Financial System -yhteistyöverkoston *raportti* "Guide for Supervisors: Integrating climate-related and environmental risks in prudential supervision" (julkaistaan myöhemmin).

myös oikeudellisista vaateista.⁹ Fyysisiin ja siirtymäriskeihin liittyy vastuu- ja maineriski, jos ilmasto- ja ympäristöriskejä ei ole hallittu asianmukaisesti.

Fyysiset ja siirtymäriskit ovat vakavaraisuuden kannalta tärkeitä riskitekijöitä, sillä ne kasvattavat luottoriskiä, operatiivista riskiä, markkinariskiä ja likviditeettiriskiä (ks. taulukko 1). Näillä riskeillä on myös merkitystä luottolaitosten liiketoimintamallin kestävyteen keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, etenkin jos liiketoimintamalli on hyvin riippuvainen sektoreista ja markkinoista, jotka altistuvat voimakkaasti ilmasto- ja ympäristöriskeille.

Ilmasto- ja ympäristöriskien suuruus ja laajuus riippuvat siitä, millaisiin toimiin niiden vähentämiseksi ryhdytään ja missä vaiheessa, sekä siitä, siirrytäänkö vähähiiliseen talouteen hallitusti vai hallitsemattomasti. Ilmasto- ja ympäristöriskeistä aiheutuvat mahdolliset tappiot riippuvat vahvasti tulevasta ilmasto- ja ympäristöpolitiikasta, tekniikan kehityksestä sekä muutoksista kulutustottumuksissa ja markkinoiden luottamuksessa. On kuitenkin erittäin todennäköistä, että fyysiset ja siirtymäriskit tulevat näkymään euroalueen luottolaitosten taseissa.¹⁰ Tämänhetkisten arvioiden mukaan ilmastonmuutoksen pitkän aikavälin makrotalousvaikutukset tulevat supistamaan varallisuutta merkittävästi ja pitkäaikaisesti. Mahdollisia taustatekijöitä ovat investointien vaimeneminen, tuottavuuden heikkeneminen monilla sektoreilla ja BKT:n potentiaalisen kasvuvauhdin hidastuminen.¹¹

⁹ Luottolaitokseen voi kohdistua oikeudellisia vaateita (vastuuriskiä käsitellään tarkemmin operatiivisten riskien hallintaa koskevan valvontaodotuksen n:o 9 yhteydessä), mutta myös luottolaitoksen vastapuolet voivat altistua ilmasto- ja ympäristötekijöihin liittyville oikeudellisille riskeille, jotka voivat kasvattaa laitoksen luottoriskiä (ks. luottoriskin hallintaa koskeva valvontaodotus n:o 8).

¹⁰ Ks. Network for Greening the Financial System -yhteistyöverkoston *raportti* "A call for action. Climate change as a source of financial risk", NGFS 2019, ja Euroopan järjestelmäriskikomitean *raportti* "Too late, too sudden: Transition to a low-carbon economy and systemic risk", EJRK 2016.

¹¹ Ks. "Technical supplement to the First NGFS comprehensive report", NGFS 2019, ja "Long-Term Macroeconomic Effects of Climate Change: A Cross-Country Analysis", *IMF working paper*, 2019.

Taulukko 1

Esimerkkejä ilmasto- ja ympäristöriskitekijöistä

Riskityyppi	Fyysiset riskit		Siirtymäriskit	
	Ilmatoriskit	Ympäristöriskit	Ilmatoriskit	Ympäristöriskit
	<ul style="list-style-type: none"> Sään ääri-ilmiöt Krooniset sääilmiöt 	<ul style="list-style-type: none"> Vedenpuute Luonnonvarojen niukkuus Luonnon monimuotoisuuden väheneminen Saasteet Muut 	<ul style="list-style-type: none"> Politiikka ja sääntely Tekniikan kehitys Markkinoiden luottamus 	<ul style="list-style-type: none"> Politiikka ja sääntely Tekniikan kehitys Markkinoiden luottamus
Luottoriski	Fyysisille riskeille altistuvilla sektoreilla tai maantieteellisillä alueilla riskit voivat vaikuttaa maksukyvyttömyyden todennäköisyyteen (probability of default, PD) ja tappio-osuuteen (loss given default, LGD), kun esimerkiksi kiinteistösalakujen vakuusarvo laskee tulvariskien kasvaessa.		Energiehokkuusstandardit voivat aiheuttaa merkittäviä sopeutumiskustannuksia ja alentaa yritysten kannattavuutta, mikä voi kasvattaa maksukyvyttömyyden todennäköisyyttä ja alentaa vakuusarvoja.	
Markkinariski	Vakavat fyysiset riskitapahtumat voivat johtaa muutoksiin markkinaodotuksissa tai äkilliseen uudelleenhinnoitteluun, heilahtelun lisääntymiseen ja varallisuushintojen laskuun joillakin markkinoilla.		Siirtymäriskitekijät voivat aiheuttaa osakkeiden ja johdannaisten äkillistä uudelleenhinnoittelua etenkin aloilla, joilla varallisuus on menettänyt suuren osan arvostaan.	
Operatiivinen riski	Sään ääri-ilmiöt voivat aiheuttaa fyysisistä vahinkoa pankin kiinteistöille, konttoreille ja palvelinkeskuksille ja uhata siten toiminnan jatkuvuutta.		Yleisen mielipiteen muuttuminen ilmastokysymyksissä voi johtaa maine- ja vastuuriskien toteutumiseen, jos pankki on rahoittanut ympäristön kannalta kyseenalaista toimintaa.	
Muut (likviditeettiriski, liiketoimintamalli)	Likviditeettiriski tulee ajankohtaiseksi, jos asiakkaat joutuvat nostamaan rahaa tileiltään voidakseen maksaa vahinkojen korjauskustannuksia.		Siirtymäriskitekijät voivat vaikuttaa tuotteiden soveltuvuuteen ja aiheuttaa strategisia riskejä liiketoimintamalleille, jos pankeissa ei ole toteutettu tarvittavia sopeutus- ja hajautustoimia. Osakehintojen äkillinen uudelleenhinnoittelu voi alentaa pankin laadukkaiden likvidien varojen arvoa ja siten pienentää sen likviditeettipuskureita.	

Lähde: EKP.

Menetelmiä finanssijärjestelmään vaikuttavien ilmatoriskien suuruuden arvioimiseksi kehitetään parhaillaan, sekä koko järjestelmän riskeille että pankkien riskeille erityisesti. Tähänastisten arvioiden perusteella sekä fyysisillä riskeillä¹² että siirtymäriskeillä¹³ tulee olemaan merkittävä vaikutus. Vaikka useimmissa tutkimuksissa paino on ollut ilmatoriskeillä, myös muihin ympäristöriskitekijöihin kuten vedenpuutteeseen, luonnon monimuotoisuuden vähenemiseen ja luonnonvarojen niukkuuteen on osoitettu liittyvän taloudellisia riskejä.^{14 15}

¹² Noin viidennes tutkituista Alankomaiden rahoituslaitosten pääomasijoituksista ja lainasaamisista on äärimmäisestä vesistressistä kärsivillä alueilla. Ks. Alankomaiden keskuspankin *raportti* "Values at risk? Sustainability risks and goals in the Dutch financial sector", 2019. Noin 8,8 % kiinteistöluotoista on myönnetty ulkomaisille tulvavaara-alueille. Ks. Ison-Britannian finanssivalvontaviranomaisen *raportti* "Transition in thinking: The impact of climate change on the UK banking sector", Englannin pankki 2018.

¹³ Esimerkiksi Euroopan järjestelmärisikomitean vuonna 2016 julkaiseman selvityksen mukaan Euroopan rahoituslaitosten (pankkien, eläkerahastojen ja vakuutusyhtiöiden) saamiset fossiiliin polttoaineisiin erikoistuneilta yrityksiltä olivat suuruudeltaan yli 1 000 miljardia euroa. Näihin saamisiin liittyvät mahdolliset tappiot ovat suuruusluokaltaan 350–400 miljardia euroa siinäkin tapauksessa, että siirtyminen vähähiiliseen talouteen tapahtuu hallitusti. Varallisuuden arvonmenetyksistä johtuvat tappiot voivat nousta 6 000 miljardiin Yhdysvaltain dollariin 28-EU-maan alueella, jos poliittisia ratkaisuja lykätään (IRENA 2017). EKP:n tarkastelemassa 720 miljardin euron otoksessa 15 % oli saamia erittäin hiilivetoisilta yrityksiltä (EKP 2019). Ranskan vakavaraisuusvalvonta- ja kriisinratkaisuviranomainen totesi vuonna 2019, että maan suurimpien pankkiryhmiin saamisista 12,7 % oli erittäin hiilivetoisilta sektoreilta. Alankomaissa suoritettua siirtymäriskejä kartoittaneessa stressitestissä havaittiin, että vähemmän suotuisassa mutta realistisessa siirtymäkenaariossa pankkisektorin ydinpääomasuhde voisi laskea yli 4 % (DNB 2018).

¹⁴ Ks. esim. kansainvälisen luontopaneelin (Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services) yhteenveto "Summary for policymakers of the global assessment report on biodiversity and ecosystem services", IPBES 2019.

Ilmasto- ja ympäristöriskeillä on tiettyjä erityispiirteitä, joihin valvojen ja luottolaitosten on syytä kiinnittää huomiota. Näiden riskien vaikutukset ulottuvat laajalle ja ovat varsin mittavia, eikä niiden kestosta ole minkäänlaista varmuutta. Lyhyen aikavälin toimilla tulee olemaan kauaskantoinen vaikutus.¹⁶

Ilmastonmuutoksella on kauaskantoisia vaikutuksia monilla liiketoiminta-aloilla ja maantieteellisillä alueilla. Erityisesti fyysisille riskeille altistuvia sektoreita ovat esimerkiksi maa-, metsä- ja kalatalous, terveydenhuolto, energia- ja kuljetusalat, infrastruktuurit ja matkailu. Vähähiiliseen talouteen siirtymiseen liittyville riskeille altistuvat todennäköisesti esimerkiksi energia- ja kuljetusalat, tehdasteollisuus, rakennusala ja maatalous.¹⁷ Ilmastonmuutoksen vaikutusten odotetaan ilmenevän hyvin eri tavoin eri puolilla maailmaa. Euroopan ympäristökeskuksen arvion mukaan Euroopassa eniten kustannuksia aiheutuu Etelä-Euroopassa energian kysynnän kasvusta ja lämpöaalloista, Länsi-Euroopassa rannikkoalueiden tulvista ja lämpöaalloista, Pohjois-Euroopassa rannikkoalueiden ja jokien tulvista sekä Itä-Euroopassa jokien tulvimisesta.¹⁸ Vaikutukset voivat vaihdella huomattavasti myös sektorien ja maantieteellisten alueiden sisällä.

Euroalueen luottolaitosten ilmastoriskien odotetaan toteutuvan pääasiassa keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä.¹⁹ Tavallisesti luottolaitosten suunnitelmat tehdään lyhyemmälle aikavälille, eivätkä ne vielä kata sitä ajanjaksoa, jona ilmastonmuutoksen keskeiset vaikutukset ilmenevät. Keskimääräiset laina-ajat ovat myös vielä liian lyhyitä ulottuakseen tuolle ajanjaksolle.²⁰ On kuitenkin tärkeää, että luottolaitoksissa varaudutaan myös näihin tavallista pidemmän aikavälin riskeihin. Näin luottolaitokset pystyvät reagoimaan ajoissa, jos siirtyminen kohti vähähiilistä taloutta alkaa edetä odotettua nopeampaa tahtia tai jos ennakoitua riskit alkavat toteutua odotettua aikaisemmin.

3.3 Riskikartoituksista saatua tietoa

EKP on arvioinut useaan otteeseen euroalueen luottolaitosten tapaa käsitellä ilmasto- ja ympäristöriskejä esimerkiksi kohdennettujen kyselytutkimusten²¹ avulla,

¹⁵ Ks. Alankomaiden keskuspankin *raportti* "Values at risk? Sustainability risks and goals in the Dutch financial sector", DNB 2019.

¹⁶ Ks. Network for Greening the Financial System -yhteistyöverkoston *raportti* "A call for action. Climate change as a source of financial risk", NGFS 2019.

¹⁷ Ks. esim. Euroopan komission raportti "In-depth analysis in support of the Commission communication COM (2018) 773", 2018.

¹⁸ Ks. Euroopan ympäristökeskuksen raportti "Climate change, impacts and vulnerability in Europe 2012: An indicator-based report", 2012.

¹⁹ Ks. "Yhteisen valvontamekanismin riskikartta 2020", EKP 2019.

²⁰ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen raportti "EBA report on undue short-term pressure from the financial sector on corporations", 2019; Alankomaiden keskuspankin tutkimus "Waterproof? An exploration of climate-related risks for the Dutch financial sector", 2017, ja Ranskan vakavaraisuusvalvonta- ja kriisinratkaisuviranomaisen analyysi "Analysis and synthesis: French banking groups facing climate change-related risks", ACPR 2019. Raporteissa kiinnitetään myös huomiota siihen, että vaikka keskimääräiset laina-ajat ovat lyhyitä, osa luottolaitosten lainoista uusitaan alkuperäisen laina-ajan jälkeen tai niitä jatketaan, mikä altistaa ne pitkän aikavälin riskeille, kuten ilmasto- ja ympäristöriskeille.

²¹ Otoksessa mukana olleiden luottolaitosten hallussa oli noin 44 % euroalueen pankkijärjestelmän kokonaisvaroista.

tutustumalla euroalueen luottolaitosten julkistuksiin sekä analysoimalla luottolaitosten toimittamia ICAAP-tietoja. Tulokset on otettu huomioon tätäkin opasta laadittaessa.

Arvioiden perusteella suhtautuminen ilmasto- ja ympäristöriskeihin riippuu luottolaitoksen koosta, liiketoimintamallista, rakenteesta ja sijainnista, mutta arvioista ilmenee myös, että luottolaitokset tarkastelevat ilmasto- ja ympäristöriskejä toistaiseksi pääasiassa yritys vastuun kannalta, eikä niillä vielä ole kattavia riskienhallintajärjestelyjä.

EKP:n ja Euroopan pankkiviranomaisen yhteisesti toteuttamassa kyselytutkimuksessa luottolaitokset pitivät yleisesti fyysisiä ja siirtymäriskejä olennaisina ja tiedostivat kasvavan tarpeen arvioida ilmasto- ja ympäristöriskejä ja ottaa ne mukaan riskienhallintaprosesseihinsa. Suurimmalla osalla luottolaitoksia on yksi tai useampia kestävän kehityksen linjauksia²², mutta useimmilta puuttuu välineet, joilla arvioida ilmasto- ja ympäristöriskien vaikutusta taseeseen. Vain pieni joukko luottolaitoksia on ottanut ilmasto- ja ympäristöriskit täysimääräisesti osaksi riskienhallintajärjestelmänsä ja esimerkiksi määrittänyt, miten niitä mitataan tai millainen riskitoleranssi laitoksella on niiden suhteen, toteuttanut stressitestejä ja skenaarioanalyysyjä ja/tai arvioinut riskien vaikutusta vakavaraisuuteensa. EKP on perillä siitä, että luottolaitoksilla on yhä enemmän yhteistyötä ilmatoriskien saralla. Pankkialan yhteishankkeissa muun muassa kehitetään menetelmiä ja pyritään parantamaan tietojen saatavuutta.

Luottolaitosten toimittamista ICAAP-tiedoista kootun otoksen perusteella käytännöt ovat varsin erilaisia. Monissa luottolaitoksissa ilmatoriskit otetaan huomioon riskejä tunnistettaessa, ja monilla on luotonanto- ja investointilinjauksissaan ympäristökriteereitä, joiden nojalla tietyt sektorit suljetaan pois. Riskiluokituksissa ilmatoriskejä käsitellään kuitenkin hyvin eri tavoin. Useimmiten ne kirjataan olemassa oleviin riskiluokkiin, kuten osaksi luottoriskiä, liiketoimintariskiä, strategista riskiä, operatiivista riskiä tai maineriskiä. Niiden olennaisuuden arvioinnissa käytetyt lähestymistavat eivät kuitenkaan ole erityisen kehittyneitä. Joissakin luottolaitoksissa on ryhdytty asettamaan kvantitatiivisiin indikaattoreihin perustuvia riskirajoja. Vain harvoissa luottolaitoksissa ilmatoriskit oli sisällytetty stressitestiskenaarioihin ja käänteisiin stressitestiskenaarioihin, eikä riskien mahdollisen toteutumisen vaikutusta pääomaan ja pääomavaatimuksiin arvioida vielä kattavasti.

Tarkasteltaessa merkittävien laitosten ilmasto- ja ympäristöriskeistään julkistamia tietoja kävi ilmi, että julkistuskäytännöt ovat vielä hajanaisia ja vaihtelevia. Suurilla luottolaitoksilla on yleensä kattavammat julkistuskäytännöt. Vain harvat niistä laitoksista, jotka julkistivat tietoja ilmasto- ja ympäristöriskeistään, kertoivat avoimesti käyttämistään määritelmistä ja menetelmistä. Lisäksi vain pieni osa julkistuksista oli ilmastoraportointiryhmän (TCFD) suositusten mukaisia. EKP on kuitenkin tietoinen siitä, että osa luottolaitoksista on mukana aloitteissa, joilla pyritään saamaan julkistettavista tiedoista kattavampia ja vertailukelpoisempia ja parantamaan julkistusmenettelyjä.

²² Kestävän kehityksen linjauksissa otetaan huomioon ympäristötekijöiden sekä yhteiskunnallisten ja hallinnollisten tekijöiden vaikutus.

4 Liiketoimintamallia ja -strategiaa koskevat valvontaodotukset

Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 74 kohtaa 1 on täsmennetty Euroopan pankkiviranomaisen ohjeilla hallinnosta ja ohjauksesta²³. Niissä edellytetään luottolaitosten panevan täytäntöön sisäiset hallinto- ja ohjausjärjestelmät, -prosessit ja -mekanismit varmistaakseen laitoksen tehokkaan ja luotettavan hallinnon. Luottolaitosten on siis tärkeää tunnistaa ilmasto- ja ympäristöriskiensä nykyinen ja ennakoitavissa oleva vaikutus liiketoimintaympäristöön, arvioida ja seurata sitä, ja varmistaa liiketoimintamallinsa kestävyys ja riskinsietokyky jatkossakin.

4.1 Liiketoimintaympäristö

Odotus 1

Luottolaitoksilla odotetaan olevan selkeä kuva ilmasto- ja ympäristöriskien vaikutuksesta liiketoimintaympäristöönsä lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, jotta ne voivat tehdä perusteltuja strategia- ja liiketoimintapäätöksiä.

Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden perusteella luottolaitosten tulisi olla tietoisia liiketoimintaympäristöstään sekä arvioida ja valvoa sitä, sillä näin saadaan erittäin tärkeää tietoa luottolaitokseen vaikuttavista riskeistä ja kehityksestä.²⁴ Luottolaitosten edellytetään pitävän kirjaa liiketoimintaympäristöönsä olennaisesti vaikuttavista tekijöistä. Liiketoimintaympäristössä voi ilmetä monenlaisia ulkoisia tekijöitä ja kehityssuuntia, jotka vaikuttavat luottolaitoksen liiketoimintaoloihin tai todennäköisiin liiketoimintaoloihin, kun ajatellaan sen keskeisiä tai olennaisia maantieteellisiä ja liiketoiminnallisia riskejä.²⁵ Liiketoimintaympäristöä muokkaavat esimerkiksi makrotaloudelliset muuttujat, kilpailuympäristö, politiikka ja sääntely, tekniikka, yhteiskunta- ja väestökehitys sekä geopolittiset kehityssuunnat.²⁶ Ilmasto- ja ympäristöriskit voivat vaikuttaa kaikilla näillä osa-alueilla.

Odotus 1.1:

Luottolaitosten odotetaan tunnistavan ilmastonmuutokseen ja ympäristön tilan heikkenemiseen liittyvät riskit, kun ne tarkastelevat liiketoimintaympäristöään. Etenkin odotetaan, että luottolaitokset tunnistavat riskit keskeisillä toimintasektoreillaan ja -alueillaan sekä riskit, jotka liittyvät niiden toiminnan piirissä (tai harkinnassa) oleviin tuotteisiin ja palveluihin.²⁷ Ilmasto- ja ympäristöriskit voivat vaikuttaa esimerkiksi talouskasvuun, työllisyyteen tai

²³ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11).

²⁴ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 30.

²⁵ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet valvojan arviointiprosessin (SREP) yhteisistä menettelyistä ja menetelmistä (EBA/GL/2014/13), kohta 64.

²⁶ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet valvojan arviointiprosessin (SREP) yhteisistä menettelyistä ja menetelmistä (EBA/GL/2014/13), kohta 65.

²⁷ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), periaate 4 (kappaleet 59 ja 60).

kiinteistöjen hintoihin kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla. Sääilmiöt voivat aiheuttaa kuivuutta tai tulvia, jotka vaikuttavat maataloustuotantoon alueellisella tasolla tai kiinteistöjen kysyntään kansallisella, alueellisella tai paikallisella tasolla. Poliitikassa tapahtuvat muutokset, joilla edistetään talouden ympäristökestävyyttä, voivat vähentää kiinteistöjen kysyntää esimerkiksi tulvariskialueilla. Lisäksi kilpailuympäristö muuttuu vihreän rahoituksen markkinoiden kehittyessä ja kuluttajien siirtyessä suosimaan vähähiilisiä tavaroita ja palveluita. Energiavaltaista teollisuutta ja fossiilisia polttoaineita käyttäviä voimalaitoksia palvelevien luottolaitosten asiakkaille voi koitua merkittäviä pääomakustannuksia, kun ne joutuvat investoimaan tekniikkaan ja vähentämään hiilen osuutta energiankulutuksessaan.

Luottolaitosten odotetaan dokumentoivan asianmukaisesti arvionsa ilmasto- ja ympäristöriskien olennaisuudesta liiketoimintaympäristössään. Arvioita voidaan dokumentoida esimerkiksi osana säännöllistä olennaisten ja uusien riskien valvontaa tai johtokunnassa käytävien keskustelujen yhteydessä.²⁸

Odotus 1.2:

Luottolaitosten odotetaan ymmärtävän, miten ilmasto- ja ympäristöriskit vaikuttavat niiden liiketoimintaympäristöön lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, ja hyödyntävän tietoja strategisissa prosesseissaan. Se, miten luottolaitokset ottavat ilmasto- ja ympäristöriskien aiheuttamat muutokset liiketoimintaympäristössään huomioon strategiassaan, vaikuttaa niiden liiketoimintamallin kestävyteen pitemmällä aikavälillä. Luottolaitosten odotetaan siksi nimenomaisesti kiinnittävän huomiota ilmastoon ja ympäristöön liittyviin sääntelymuutoksiin, kilpailutilanteen muutoksiin ja muutoksiin makrotaloudellisessa ympäristössään. Odotuksena on, että vaikutus luottolaitosten strategisiin prosesseihin ilmenee ylimmän hallintoelimen²⁹ kokousten ja keskustelujen dokumentaatioissa.

On tärkeää myös kiinnittää huomiota muutosten aikahaitariin. Vaikka esimerkiksi maineriskit tai poliittinen kehitys saattavat vaikuttaa lähinnä lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä, osa riskeistä voi ulottua huomattavasti pitemmälle tulevaisuuteen. Luottolaitosten odotetaan pysyttelevän ajan tasalla tieteellisestä keskustelusta ja syventävän ymmärrystään siitä, millaisia muutoksia niiden liiketoimintaympäristössä voi jatkossa tapahtua. Luottolaitosten olisi myös hyvä seurata sääntelyaloitteiden kehitystä niillä lainsäädäntöalueilla, joilla niillä on toimintaa. Esimerkiksi energiatehokkuusstandardeilla voi olla vaikutusta kiinteistöalokkujen kehitykseen.³⁰

²⁸ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), periaate 4.

²⁹ Hallintoa ja ohjausta koskevien Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden mukaisesti käsitteitä "johtotehtäväänsä hoitava ylin hallintoelin" ja "valvontatehtäväänsä hoitava ylin hallintoelin" käytetään tässä oppaassa yleisesti viittaamatta mihinkään määrättyyn hallinto- ja ohjausrakenteeseen. Viittaukset hallinnollisiin (liikkeenjohdollisiin) tai valvontatehtäviin koskevat niitä ylimmän hallintoelimen elimiä tai jäseniä, joiden vastuulla kyseinen tehtävä on kansallisen lainsäädännön perusteella.

³⁰ Energiatehokkuusstandardien tiukentumisen mahdollisia vaikutuksia luottolaitosten vakavaraisuuteen on käsitelty esimerkiksi Ison-Britannian finanssivalvontaviranomaisen *raportissa* "Transition in thinking: the impact of climate change on the UK banking sector", keuhikko 3, Englannin pankki 2018.

4.2 Liiketoimintastrategia

Odotus 2

Luottolaitosten odotetaan ottavan liiketoimintastrategiansa laadinnassa ja toteutuksessa huomioon ilmasto- ja ympäristöriskit, jotka vaikuttavat niiden liiketoimintaympäristöön olennaisesti lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä.

Liiketoimintastrategia on luottolaitoksen keskeinen väline, kun se hakee paikkaansa liiketoimintaympäristössään ja pyrkii saamaan asianmukaista tuottoa riskitoleranssinsa mukaisesti. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden³¹ perustella luottolaitosten tulisi ottaa liiketoimintastrategiaa laatiessaan huomioon pitkän aikavälin taloudellisiin etuihinsa ja vakavaraisuuteensa vaikuttavat olennaiset tekijät. Ilmasto- ja ympäristöriskeillä voi olla hyvin välitön vaikutus luottolaitoksen strategian tehokkuuteen nyt ja tulevaisuudessa.³²

Odotus 2.1:

Luottolaitosten odotetaan määrittävän, mitkä ilmasto- ja ympäristöriskit ovat niiden liiketoimintastrategian kannalta olennaisia lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Määrittäminen voidaan tehdä esimerkiksi skenaarioanalyysin avulla (epäsuotuisan skenaarion pohjalta).³³ Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden perusteella luottolaitosten tulisi ottaa liiketoimintastrategiaa laatiessaan huomioon sisäisissä stressitesteissä ja skenaarioanalyysissä havaitut rajoitukset, heikkoudet ja puutteet.³⁴ Skenaarioanalyysi soveltuu hyvin ilmasto- ja ympäristöriskien tarkasteluun, koska ei voida ennakoita varmasti, miten ilmastonmuutos etenee ja miten yhteiskunnat sopeutuvat siihen.³⁵ Epävarmuus voidaan ottaa huomioon luottolaitoksen strategisessa päätöksenteossa, kun siihen varaudutaan testaamalla liiketoimintamallin riskinsietokykyä uskottavissa skenaarioissa. Skenaarioihin odotetaan sisältyvän oletuksia siitä, miten ilmasto- ja ympäristöriskit vaikuttavat eri ajanjaksoilla. Oletukset voivat olla laadullisia tai määrällisiä, mutta odotuksena on, etteivät ne perustu ainoastaan aiempaan kokemukseen. Niiden on tarkoitus perustua luottolaitoskohtaisiin ympäristöriskeihin, jotka riippuvat siitä, mille liiketoiminta-aloille, sektoreille ja maantieteellisille alueille laitoksen riskit sijoittuvat. Ilmastonmuutokseen liittyvät taloudelliset riskit aiheuttavat monenlaisia uusia haasteita, joten oletuksissa on syytä käyttää myös asiantuntijaharkintaa. Skenaarioanalyysin avulla voidaan arvioida niin lyhyen ja keskipitkän kuin pitkänkin aikavälin riskejä.

³¹ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 23.

³² Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), periaatteet 2 ja 4 (kappaleet 25, 32 ja 34).

³³ Skenaarioiden laadinnan ja analysoinnin tukena voi käyttää esimerkiksi ilmastoraportointityöryhmän asiakirjaa ”Technical supplement: The use of scenario analysis in disclosure of climate-related risks and opportunities” (TCFD 2017) ja Network for Greening the Financial System -yhteistyöverkoston asiakirjaa ”Requirements for scenario-analysis” (julkaistaan myöhemmin). Luottolaitosten odotetaan ottavan huomioon myös hallitustenvälisen ilmastopaneelin IPCC:n ja Kansainvälisen energijärjestön IEA:n fyysisiä riskejä koskevat skenaariot, ks. odotus 11.

³⁴ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet laitosten stressitestauksesta (EBA/GL/2018/04), kohdat 30 ja 72.

³⁵ Ks. ilmastoraportointityöryhmän asiakirja ”Technical supplement: The use of scenario analysis in disclosure of climate-related risks and opportunities” (TCFD 2017).

1. Lyhyen ja keskipitkän aikavälin riskiarvioissa odotetaan analysoitavan luottolaitoksen ilmasto- ja ympäristöriskejä samalla ajanjaksolla, jolle se kulloinkin laatii toimintasuunnitelmia (yleensä kolmesta viiteen vuotta).
2. Pitemmän aikavälin riskiarviot ulottuvat normaalia toimintasuunnittelujaksoa pitemmälle (yli viiden vuoden päähän), ja niissä arvioidaan nykyisen liiketoimintamallin kestävyyttä erilaisissa uskottavissa skenaarioissa. Näin pystytään ottamaan huomioon ilmasto- ja ympäristöriskien erityispiirteet.

Odotus 2.2:

Luottolaitoksen odotetaan ottavan huomioon olennaiset ilmasto- ja ympäristöriskit liiketoimintastrategiansa toteutuksessa esimerkiksi asettamalla keskeisiä tulosindikaattoreita ja seuraamalla niiden kehitystä eri liiketoimintayksiköissä ja salkuissa. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden³⁶ perusteella luottolaitosten pitäisi pystyä tekemään riskienvalvontajärjestelmänsä avulla perusteltuja riskinottamista koskevia päätöksiä ja ottamaan huomioon esimerkiksi sisäiset ja ulkoiset muutokset. Luottolaitokset voivat asettaa liiketoimintastrategiansa tueksi keskeisiä tulosindikaattoreita, jotka voivat liittyä mihin tahansa niiden olennaisista ilmasto- tai ympäristöriskeistä. Keskeisten tulosindikaattorien tulisi olla mahdollisuuksien mukaan mitattavissa ja kvantifioitavissa, ja niiden kehitystä tulisi seurata eri liiketoimintayksiköissä ja salkuissa luottolaitoksen toiminnan luonteen mukaan. Luottolaitosten odotetaan myös kykenevän ottamaan olennaiset ilmasto- ja ympäristöriskit huomioon organisaationsa eri tasoilla tehtävänjaon, toimintojen välisen viestinnän, edistymisen valvonnan, korjaavien toimien ja kulujen seurannan avulla. Ilmasto- ja ympäristöriskeihin liittyvien strategisten päätösten odotetaan vaikuttavan luottolaitoksen linjauksiin, kuten sen luottopolitiikkaan eri sektorien ja tuotteiden kohdalla.

Kehikko 2

Havaintoesimerkki: Ilmaston ja ympäristöön liittyvät keskeiset tulosindikaattorit

Eräs euroalueen luottolaitos on sisällyttänyt strategiaansa mitattavia keskeisiä tulosindikaattoreita, jotka liittyvät ilmasto- ja ympäristöriskeihin. Indikaattoreina ovat 1) omaisuuserien hiilijalanjälki, 2) kiinteistösalkun kiinteistöjen keskimääräinen energialuokitus, 3) kuinka monen asuinkiinteistön energialuokitus on parantunut myönnetyn rahoituksen ansiosta ja 4) kuinka suuri osuus hoidettavana olevista varoista on sijoitettu määrätyn vihreään investointimandaatin mukaisesti. Keskeiset tulosindikaattorit tukevat pankin strategista linjaa ilmasto- ja ympäristökehityksen saralla, ja niiden kehitystä seurataan eri liiketoimintayksiköissä (esim. vähittäispankkitoiminta, omaisuudenhoitopalvelut, yritysrahoitus, yrityspankkitoiminta). Kutakin mittaria seurataan tietyllä aikavälillä, ja kehitystä verrataan perusvuoden tilanteeseen.

³⁶ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohdat 136 ja 139.

5 Hallintoa ja riskitoleranssia koskevat valvontaodotukset

Vakavaraisuusdirektiivin artiklassa 74 edellytetään, että luottolaitoksilla on ”toimivat hallinnointi- ja ohjausjärjestelmät [...] sellaisten riskien tunnistamiseksi, hallitsemiseksi ja seuraamiseksi, joita niihin kohdistuu tai saattaa kohdistua, ja niistä raportoimiseksi”. Näin saadaan kokonaisvaltainen kuva riskeistä niin yksittäisen pankin kuin myös pankkiryhmän tasolla.³⁷ Luottolaitosten odotetaan ottavan ilmasto- ja ympäristöriskit huomioon hallinto- ja riskitoleranssijärjestelyissään ja pitävän asianmukaiset toimintonsa ajan tasalla, jotta riskit ymmärretään ja niihin pystytään reagoimaan. Lisäksi odotetaan, että ilmasto- ja ympäristöriskeistä raportoidaan ylimmälle hallintoelimelle asianmukaisesti ja säännöllisesti, jotta voidaan varmistaa hyvä riskienhallinta.

5.1 Ylin hallintoelin

Odotus 3

Ylimmän hallintoelimen odotetaan ottavan ilmasto- ja ympäristöriskit huomioon luottolaitoksen yleisessä liiketoimintastrategiassa, liiketoiminnan tavoitteissa ja riskienhallintajärjestelyissä sekä valvovan tehokkaasti ilmasto- ja ympäristöriskejä.

Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden³⁸ mukaan ylimmän hallintoelimen³⁹ velvollisuuksiin kuuluu määrittellä ja hyväksyä laitoksen yleinen liiketoimintastrategia ja keskeiset toimintapolitiikat, kokonaisriskistrategia ja riittävä sisäisen hallinnon ja ohjauksen ja sisäisen valvonnan järjestelmä sekä valvoa niiden täytäntöönpanoa. Ilmasto- ja ympäristöriskit vaikuttavat kaikkiin näihin, joten ylimmällä hallintoelimellä on tärkeä rooli niin hallinnollisissa (liikkeenjohdollisissa) kuin valvontatehtävissäkin.⁴⁰

Luottolaitoksen ylimmän hallintoelimen odotetaan jakavan ilmasto- ja ympäristöriskeihin liittyvät tehtävät ja vastuut selkeästi sen jäsenten ja/tai sen alaisten valiokuntien kesken. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden mukaan ”raportointilinjojen ja tehtävänjaon tulee olla selkeitä, tarkasti määriteltyjä, yhdenmukaisia, täytäntöön pantavia ja asianmukaisesti dokumentoituja”.⁴¹ Laitosten odotetaan jakavan tehtävät ja vastuut nimenomaisesti ja muodollisesti niin, että ne ovat organisaatorakenteen ja riskiprofiilin kannalta asianmukaiset.

³⁷ Ks. myös Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 30.

³⁸ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 23.

³⁹ Termien ”johtotehtäväänsä hoitava ylin hallintoelin” ja ”valvontatehtäväänsä hoitava ylin hallintoelin” käyttöä selitetään alaviitteessä 29 sekä hallinnosta ja ohjauksesta annettujen Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden (EBA/GL/2017/11) kohdassa 9.

⁴⁰ Ks. myös vakavaraisuusdirektiivin artikla 91 ja Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaisen (ESMA) ja Euroopan pankkiviranomaisen yhteiset ohjeet ylimmän hallintoelimen jäsenten ja keskeisistä toiminnoista vastaavien henkilöiden sopivuuden arviointia varten (EBA/GL/2017/12).

⁴¹ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 67.

Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti luottolaitokset voivat perustaa valiokuntia, joita ei nimenomaisesti edellytetä vakavaraisuusdirektiivissä.⁴² Vastuun ilmasto- ja ympäristöriskeistä voi esimerkiksi antaa jonkin olemassa olevan valiokunnan jäsenelle, tai tarkoitusta varten voi perustaa oman valiokunnan. Ylimmällä hallintoelimellä odotetaan lisäksi olevan riittävät tiedot ja selkeä kuva ilmasto- ja ympäristöriskeistä.

Kehikko 3

Havaintoesimerkki: Valiokunnan perustaminen

Useissa luottolaitoksissa on perustettu erityisiä valiokuntia, jotta ilmasto- ja ympäristöriskit voidaan ottaa huomioon kattavasti. Eräskin pankki on perustamassa sellaisen osana keskipitkän aikavälin strategiaansa neuvomaan ja avustamaan ylintä hallintoelintä ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvään hallintotapaan liittyvien ESG-vaatimusten noudattamisstrategian laadinnassa. Jäsenenä on asiantuntijoita paitsi luottolaitoksen sisältä myös esimerkiksi eri alojen tutkijoita sen ulkopuolelta. Tarkoituksena on käydä läpi luottolaitoksen ilmasto- ja ympäristöriskejä sekä sektorikohtaisesti myös luottopolitiikkaa, jonka mukaan riskeille asetetaan tiettyjen sektorien kohdalla tavoitearvoja ja rajoituksia. Eräässä toisessa pankissa uuden valiokunnan tehtävänä on tarjota tietoon perustuvaa ohjausta monimutkaisten ilmasto- ja ympäristöriskeihin liittyvien vaikutusten edessä, ja sen puheenjohtajana on toimivan johdon edustaja.

Odotus 3.2:

Ylimmän hallintoelimen odotetaan varmistavan, että ilmasto- ja ympäristöriskit on otettu asianmukaisesti huomioon luottolaitoksen yleisessä liiketoimintastrategiassa ja riskienhallintajärjestelmässä.⁴³ Ylimmän hallintoelimen velvollisuuksiin kuuluu määritellä ja hyväksyä strategiset prosessit ja valvoa niiden täytäntöönpanoa,⁴⁴ sekä tehdä tietoon perusteltuja ja vakuuttavasti perusteltuja päätöksiä.⁴⁵ Ylimmän hallintoelimen odotetaan selvittävän, miten ilmasto- ja ympäristöriskit vaikuttavat yleiseen liiketoimintastrategiaan lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä ja määrittelevän selvästi, miten tähän liittyvät vastuut jakautuvat organisaatorakenteessa. Ylimmän hallintoelimen velvollisuuksiin kuuluu määritellä ja hyväksyä luottolaitosten keskeiset toimintapolitiikat ja valvoa niiden täytäntöönpanoa,^{46 47} joten sen odotetaan tarkastelevan säännöllisesti kaikkia toimintapolitiikkoja, joihin ilmasto- ja ympäristöriskit voivat vaikuttaa, kuten luottopolitiikkaa eri sektorien ja tuotteiden kohdalla.

Jotta riskeistä voidaan muodostaa kokonaisvaltainen näkemys⁴⁸ ja ottaa samalla huomioon laitoksen pitkän aikavälin taloudelliset edut,⁴⁹ ylimmän hallintoelimen on hyvä pohtia luottolaitoksen suhtautumista Pariisin sopimuksen (2015) ja muiden

⁴² Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 41.

⁴³ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), periaate 1 (kappale i), periaate 2 (kappaleet iii ja v) sekä kappaleet 32 ja 34.

⁴⁴ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 23.

⁴⁵ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 28.

⁴⁶ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 23.

⁴⁷ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 33.

⁴⁸ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 95.

⁴⁹ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 23.

kansainvälisten sopimusten tavoitteisiin, EU:n ympäristöpolitiikkaan, kuten Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaan, paikalliseen ja kansalliseen politiikkaan sekä perusteellisten ilmasto- ja ympäristöarviointien tuloksiin (arviointeja tekevät esimerkiksi hallitustenvälinen ilmastopaneeli IPCC ja kansainvälinen luontopaneeli IPBES).

Odopus 3.3:

Ylimmän hallintoelimen odotetaan valvovan tehokkaasti luottolaitoksen riskejä ja sen suhtautumista ilmasto- ja ympäristöriskeihin. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden⁵⁰ mukaan valvontatehtävään kuuluu toimivan johdon suoriutumisen ja tavoitteiden täytäntöönpanon valvonta. Tehokkaan valvonnan ja perustellun päätöksenteon edistämiseksi⁵¹ toimivaa johtoa kannustetaan asettamaan keskeisiä tulosindikaattoreita ja riski-indikaattoreita edellä ja jäljempänä kuvattuun tapaan. Valvontatehtäviä hoitavan ylimmän hallintoelimen odotetaan seuraavan ja tarkastelevan indikaattorien tavoitteita ja kehitystä.

5.2 Riskitoleranssi

Odopus 4

Luottolaitosten odotetaan sisällyttävän ilmasto- ja ympäristöriskit selkeästi riskitoleranssijärjestelmäänsä.

Luottolaitoksilla odotetaan olevan riskitoleranssijärjestelmä, jossa otetaan huomioon kaikki sen olennaiset riskit ennakoivasti liiketoimintastrategiassa määritetyn strategisen suunnittelujakson mukaisesti, ja järjestelmää odotetaan arvioitavan säännöllisesti.⁵² Ilmasto- ja ympäristöriskien sisällyttäminen riskitoleranssijärjestelmään parantaa luottolaitoksen kykyä varautua tällaisiin riskeihin ja hallita niitä. Se voi esimerkiksi rajoittaa luotonantoa sellaisille sektoreille ja maantieteellisille alueille, joilla ilmasto- ja ympäristöriskit ovat erityisen suuria.⁵³

Odopus 4.1:

Luottolaitosten odotetaan kuvaavan riskinottohalua koskevassa

lausunnossaan selkeästi ilmasto- ja ympäristöriskejään.

Riskinottohalua koskevan lausunnon odotetaan kattavan etenkin näiden riskien keskipitkän ja pitkän aikavälin vaikutukset luottolaitoksen kannalta. Luottolaitoksen riskinottohalua koskevan lausunnon odotetaan olevan linjassa sen liiketoimintastrategian kanssa. Odotuksena on, että siitä käy selvästi ilmi, miten suuria riskejä luottolaitos on valmis hyväksymään eri saamisten kohdalla.

Odopus 4.2:

Luottolaitosten odotetaan kehittävän asianmukaiset keskeiset

riski-indikaattorit ja asettavan ilmasto- ja ympäristöriskeille riskilimiitit, joiden kohdalla sovelletaan normaaleja seuranta- ja ilmoitusmenettelyjä. Euroopan

⁵⁰ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 24.

⁵¹ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 28.

⁵² Ks. Euroopan pankkiviranomaisen tarkistettujen ohjeiden valvojan arviointiprosessin (SREP) yhteisistä menettelyistä ja menetelmistä sekä valvonnallisista stressitesteistä (EBA/GL/2018/03), luvun 2.7.1 kohta 100.

⁵³ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), periaate 2 (kappale iii) ja kappaleet 25, 32 ja 34.

pankkiviranomaisen ohjeiden perusteella luottolaitosten odotetaan varmistavan, että niiden riskistrategiassa ja riskinottohalua kuvaavassa lausunnossa otetaan huomioon kaikki niiden olennaiset riskit ja määritetään riskilimitit, toleranssit ja kynnsarvot.⁵⁴ Lisäksi luottolaitosten riskienhallintajärjestelmällä pitäisi varmistaa, että riskirajojen ylittyessä käytössä on määritelty prosessi, jonka mukaisesti niistä ilmoitetaan ja niihin puututaan, sekä asianmukainen seurantamenettely.⁵⁵ EKP odottaa luottolaitosten seuraavan ilmasto- ja ympäristöriskeille altistumistaan ja raportoivan siitä ajantasaisten tietojen ja ennakoivien arvioiden pohjalta. EKP odottaa luottolaitoksilla olevan määrälliset mittarit, joilla ilmasto- ja ympäristöriskejä ja etenkin fyysisiä ja siirtymäriskejä mitataan. EKP on kuitenkin tietoinen siitä, että näille riskeille ollaan vasta kehittämässä yhteisiä määritelmiä ja riskiluokituksia, joten väliaikaisena ratkaisuna voidaan käyttää laadullisia lausuntoja, kunnes luottolaitoksen määrälliset mittarit saadaan asianmukaisiksi. Päätökset riskitoleranssijärjestelyistä ja niiden kynnsarvoista odotetaan tehtävän ennen kaupallisten tavoitearvojen asettamista.

Ilmatoriskien mittaamista varten luottolaitosten odotetaan kehittävän mittareita, joissa otetaan huomioon ilmastonmuutoksen pitkäaikainen luonne ja etenkin se, millainen vaikutus erilaisilla mahdollisilla muutoksilla lämpötiloissa ja kasvihuonepäästöissä voi olla olemassa olevien riskien kannalta. Mittareiden on tarkoitus tukea luottolaitoksen kykyä ryhtyä ajoissa toimiin riskien vähentämiseksi ja auttaa niitä hahmottamaan, miten äkillinen ja ennakoimaton siirtyminen vähähiilisempään talouteen tai erilaiset fyysiset tapahtumat voisivat vaikuttaa luottolaitoksen toimintaan tai lainasalkkuihin.

Kehikko 4

Havaintoesimerkki: Vähähiilisyystavoitteet ja ilmastokestävyys taseessa

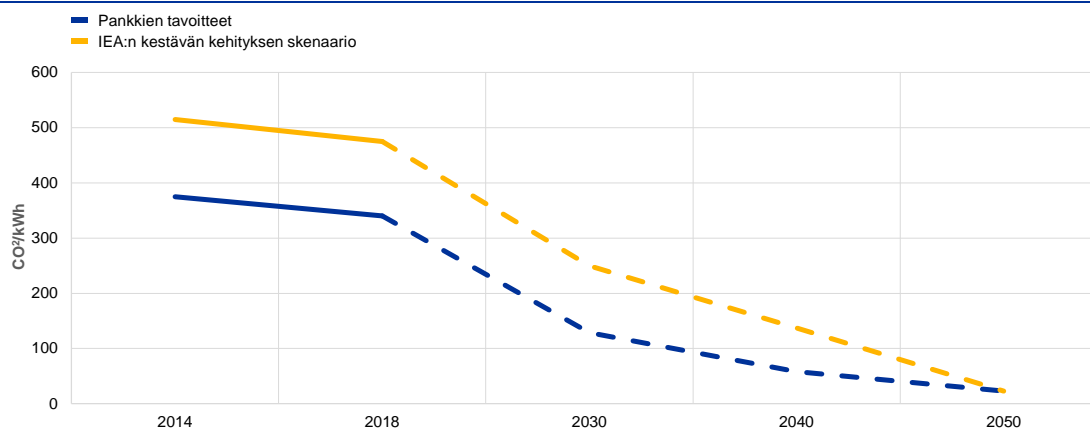
Useat luottolaitokset pyrkivät rajoittamaan hiilen osuutta rahoittamansa toiminnan energijakaumassa niin, että niiden linja mahdollistaisi maapallon keskilämpötilan nousun jäämisen selvästi alle kahden asteen Pariisin sopimuksen (2015) tavoitteen mukaisesti.

⁵⁴ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen tarkistettujen ohjeiden valvojan arviointiprosessin (SREP) yhteisistä menettelyistä ja menetelmistä sekä valvonnallisista stressitesteistä (EBA/GL/2018/03), kohta 100.

⁵⁵ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 138.

Kuvio A

Vähähiilisyystavoitteet

Lähde: Kansainvälisen energiajärjestön (IEA) World Energy Outlook 2019.

Joissakin luottolaitoksissa määrälliset tavoitearvot perustuvat esimerkiksi Kansainvälisen energiajärjestön IEA:n kestävän kehityksen skenaarioon (ks. kuvio). Eräät luottolaitokset mittaavat, miten luotonanto kullekin hiilivetoiselle sektorille vaikuttaa ilmastokestävyyteen, asettaa tavoitearvoja ja muokkaa lainasalkkuaan niiden mukaan. Nämä lähestymistavat eivät ole toisiaan poissulkevia, ja joissakin luottolaitoksissa on omaksuttu useampia menetelmiä.

Odotus 4.3:

Luottolaitosten odotetaan varmistavan, että niiden palkitsemisjärjestelmät ja -käytännöt edistävät toimintatapoja, jotka tukevat niiden ilmasto- ja ympäristöriskilinjaa ja ovat luottolaitoksen omien sitoumusten mukaisia.

Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden perusteella palkitsemisjärjestelmän ja -käytäntöjen tulisi olla sopusoinnussa luottolaitoksen riskinottohalun, liiketoimintastrategian ja pitkän aikavälin tavoitteiden kanssa.⁵⁶ Kannustinrakenteen tulisi edistää toimintatapoja, jotka ovat riskinottohalun ja liiketoiminnan pitkän aikavälin tavoitteiden⁵⁷ mukaisia, ja hillitää liiallista riskinottoa. Palkitsemisjärjestelmien ja -käytäntöjen, kuten lykkäyksien ja tulosperusteiden käytön, odotetaan auttavan pitkäaikaisen lähestymistavan omaksumista ilmasto- ja ympäristöriskien hallinnassa. Työntekijöitä voi kannustaa toimimaan ilmasto- ja ympäristöriskilinjan mukaisesti esimerkiksi ottamalla käyttöön muuttuvia palkkioita, jotka on sidottu ilmasto- ja ympäristötavoitteiden saavuttamiseen. Ilmasto- ja ympäristöriskien taloudellista vaikutusta on joskus vaikea mitata määrällisesti, joten luottolaitosten saattaa näissä tapauksissa olla mielekästä ottaa palkitsemisjärjestelmänsä asianmukaisia laadullisia kriteereitä.

⁵⁶ Kestävyyteen liittyvien tietojen antamisesta rahoituspalvelusektorilla 27.11.2019 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/2088 artiklan 5 nojalla salkunhoitoa tai rahoitusneuvontaa tarjoavien luottolaitosten on lisäksi "sisällytettävä palkitsemispolitiikkoihinsa tiedot siitä, miten nämä politiikat ovat johdonmukaisia kestävyysriskien huomioon ottamisen kanssa, ja julkaistava nämä tiedot verkkosivustoillaan". Tiedot on julkaistava maaliskuusta 2021 alkaen.

⁵⁷ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet direktiivin 2013/36/EU 74 artiklan 3 kohdassa ja 75 artiklan 2 kohdassa tarkoitetuista moitteettomista palkitsemisjärjestelmistä sekä asetuksen (EU) N:o 575/2013 450 artiklan mukaisista tiedonantovelvollisuuksista (EBA/GL/2015/22).

5.3 Organisaatorakenne

Odotus 5

Luottolaitosten odotetaan jakavan vastuut ilmasto- ja ympäristöriskien hallinnasta organisaatiossaan kolmen puolustuslinjan mallin mukaisesti.

Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 74 ja Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden nojalla luottolaitoksilla tulee olla ”selkeä, avoin ja dokumentoitu päätöksentekomenettely ja selkeä vastuunjako ja toimivalta sisäisen valvonnan järjestelmässään, mukaan lukien liiketoiminta-alueilla, sisäisissä yksiköissä ja sisäisissä valvontatoiminnoissa”,⁵⁸ ja sen tulisi antaa ylimmälle hallintoelimelle ”mahdollisuus tehdä perusteltuja ja tietoon perustuvia päätöksiä”.⁵⁹ Näin ollen vastuut ilmasto- ja ympäristöriskien tunnistamisesta, arvioinnista ja hallinnasta odotetaan jaettavan tasaisesti luottolaitoksen eri toimintojen kesken.

Odotus 5.1:

Luottolaitosten odotetaan tekevän organisaationsa sisällä nimenomaisen vastuunjaon ilmasto- ja ympäristöriskien kohdalla, ja se odotetaan kirjattavan asianmukaisesti hallintoa koskevaan dokumentaatioon. Luottolaitosten

odotetaan määrittävän, mitkä sisäiset rakenteet ovat nimenomaisesti vastuussa ilmasto- ja ympäristöriskien huomioon ottamisesta, ja laativan selkeät kuvaukset niiden mandaateista ja toimintatavoista. Luottolaitoksissa voidaan harkita erillisten rakenteiden perustamista ilmasto- ja ympäristöriskien hallintaa koordinoimaan, tai koordinoituvastuu voidaan jakaa olemassa olevien rakenteiden kesken. Erilliset ilmasto- ja ympäristöriskien koordinoitirakenteet odotetaan otettavan osaksi prosesseja, ja niiden yhteydet muihin toimintoihin odotetaan määritettävän täsmällisesti. Riippumatta siitä, miten vastuut järjestetään, luottolaitosten odotetaan laativan selkeät kuvaukset eri rakenteiden keskinäisistä suhteista ja toimintatavoista riittävän tiedonkulun varmistamiseksi.

Odotus 5.2:

Luottolaitosten odotetaan varmistavan, että ilmasto- ja ympäristöriskien hallintaan osallistuvilla toiminnoilla on riittävät henkilöstö- ja taloudelliset resurssit. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden mukaan luottolaitosten tulisi

varmistaa, että niiden sisäisillä valvontatoiminnoilla on riittävät taloudelliset ja henkilöstöresurssit ja että niillä on asianmukainen toimivalta velvollisuuksiensa suorittamiseen.⁶⁰ Luottolaitosten odotetaan myös arvioivan, onko ilmasto- ja ympäristöriskien käsittelyyn ohjattu asianmukaisesti kapasiteettia ja resursseja, etenkin näiden riskien hallinnasta vastaavissa toiminnoissa. Luottolaitosten odotetaan tarpeen mukaan vahvistavan käytettävissä olevia resursseja ja kapasiteettia sekä kannustamaan toimintojen henkilöstöä kouluttautumaan asianmukaisesti.

Odotus 5.3:

Luottolaitosten odotetaan kirjaavan ensimmäisen puolustuslinjan tehtävät ja vastuut riskinotossa sekä ilmasto- ja ympäristöriskien hallinnassa linjauksiinsa, menettelyihinsä ja kontroleihinsa. Luottolaitosten odotetaan

⁵⁸ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 131.

⁵⁹ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohdat 28 ja 94.

⁶⁰ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohdat 155 ja 160.

varmistavan, että ensimmäisen puolustuslinjan toiminnassa noudatetaan ilmasto- ja ympäristöriskejä koskevia linjauksia, menettelyjä ja riskirajoja. Ensimmäisen puolustuslinjan odotetaan erityisesti tunnistavan, arvioivan ja valvovan ilmasto- ja ympäristöriskejä, jotka voivat vaikuttaa asiakkaiden luottokelpoisuuteen ja -luokitukseen, sekä suorittavan asianmukaisen ilmasto- ja ympäristöriskejä koskevan due diligence -arvioinnin odotuksen 7.4 mukaisesti.

Odotus 5.4:

Luottolaitosten odotetaan määrittelevän riskienhallintatoiminnon ilmasto- ja ympäristöriskien tunnistamista, arvioimista, mittaamista, valvomista ja raportointia koskevat tehtävät ja vastuut. Riskienhallintatoiminnon vastuulla on ensisijaisesti "varmistaa, että kaikki riskit tunnistetaan, arvioidaan, mitataan, niitä valvotaan ja hallitaan ja niistä raportoidaan laitoksen asianmukaisissa yksiköissä".⁶¹ Ilmasto- ja ympäristöriskit ovat riskitekijöitä myös muiden riskityyppien kannalta, joten niihin liittyvien tehtävien ja vastuiden odotetaan olevan osa muiden riskityyppien hallintaa riskienhallintajärjestelmässä (ks. riskienhallintaa käsittelevä osa).

Kehikko 5

Havaintoesimerkki: Yhteyshenkilöt organisaation sisällä

Useissa luottolaitoksissa on ryhdytty vahvistamaan riskikulttuuria, jossa otetaan huomioon ilmasto- ja ympäristöriskit. Eräässä pankissa nimettiin yhteyshenkilöitä, jotka auttoivat varmistamaan, että ilmasto- ja ympäristöriskit tulivat asianmukaisesti osaksi riskienhallintatoiminnon toimintatapoja. Eräässä toisessa pankissa eri liiketoiminnoille valittiin yhteyshenkilöt, joiden tehtävänä oli pitää aktiivisesti yhteyttä riskienhallintatoimintoihin ja/tai muihin ESG-riskejä (ml. ilmasto- ja ympäristöriskit) käsitteleviin toimintoihin.

Odotus 5.5:

Laitosten odotetaan määrittelevän compliance-yksikön tehtävät ja vastuut ja varmistavan, että ilmasto- ja ympäristöriskeihin liittyvät vastuuriskit otetaan asianmukaisesti huomioon tarvittavissa prosesseissa. Säännösten noudattamista valvovan compliance-toiminnon "tulee neuvoa ylintä hallintoelintä niissä toimenpiteissä, joilla varmistetaan sovellettavien lakien, sääntöjen, asetusten ja standardien noudattaminen, ja sen tulee arvioida mahdollisten lainsäädännön ja sääntely-ympäristön muutosten vaikutusta laitoksen toimiin ja säännösten noudattamisen kehykseen".⁶² Kestävyysäännöt ja -standardit voivat muuttua ajan myötä, jolloin luottolaitoksille aiheutuu ilmasto- ja ympäristöasioihin liittyviä compliance-riskejä.

Odotus 5.6:

Sisäisen tarkastustoiminnon odotetaan harkitsevan riskienhallintajärjestelmää tarkastaessaan, kuinka hyvin järjestelmällä kyetään hallitsemaan ilmasto- ja ympäristöriskejä. Sisäisen tarkastuksen tulisi arvioida riskienvalvontajärjestelmä ja ottaa huomioon ulkoiset muutokset, riskiprofiilin muutokset ja uusien tuotteiden tai liiketoiminta-alojen käyttöönotto.⁶³ Arvioinnissa odotetaan tarkastettavan myös ilmasto- ja ympäristöriskien hallintajärjestelyjen asianmukaisuus. Luottolaitoksen

⁶¹ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 174.

⁶² Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 192.

⁶³ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 139.

ilmasto- ja ympäristöriskejä koskevat linjaukset ja menettelyt kuuluvat sisäisen tarkastuksen piiriin, sillä sen tehtävänä on tarkastaa, että toiminta on luottolaitoksen sisäisten linjausten ja menettelyjen ja ulkoisten vaatimusten mukaista.

5.4 Raportointi

Odopus 6

Luottolaitosten odotetaan ottavan ilmasto- ja ympäristöriskinsä huomioon sisäisen raportoinnin riskikoosteissaan, jotta ylin hallintoelin ja sen alaiset valiokunnat pystyvät tekemään perusteltuja päätöksiä.

Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden⁶⁴ mukaan luottolaitokseen tulisi perustaa ”säännöllinen ja avoin raportointijärjestelmä, jonka avulla ylimmälle hallintoelimelle, mahdolliselle riskivaliokunnalle ja kaikille asianomaisille yksiköille voidaan toimittaa ajantasaisia, tarkkoja, ytimekkäitä, ymmärrettäviä ja tarkoituksenmukaisia raportteja ja jonka kautta ne voivat jakaa asianmukaista tietoa riskien tunnistamisesta, mittaamisesta tai arvioinnista, seurannasta ja hallinnasta”. EKP odottaa luottolaitosten ottavan ilmasto- ja ympäristöriskit huomioon raportointijärjestelmissä, jotta johto saa tarvittavat tiedot päätöksentekonsa pohjaksi. EKP on tietoinen siitä, että mittareita ja välineitä kehitetään vielä, joten luottolaitosten käytössä ei vielä välttämättä ole kattavia tietoja. EKP kuitenkin odottaa ilmasto- ja ympäristöriskien raportoinnin kehittyvän ajan myötä. Alkuvaiheessa, kun täsmällistä ja kattavaa raportointia ei pidetä vielä mahdollisena, EKP odottaa luottolaitosten arvioivan tietotarpeensa, jotta ne voidaan ottaa huomioon strategiassa ja riskienhallinnassa. Tiedoissa olevat puutteet nykytilanteeseen verrattuna tulisi selvittää, jotta voidaan laatia suunnitelma aukkojen täyttämiseksi ja puutteiden korjaamiseksi.

Odopus 6.1:

Luottolaitosten odotetaan kehittävän kokonaisvaltainen näkemys ilmasto- ja ympäristöriskejä koskevan tiedon hallinnasta. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden mukaan luottolaitoksiin tulisi perustaa säännöllinen ja avoin raportointijärjestelmä, jonka avulla voidaan varmuudella toimittaa ajantasaisia, tarkkoja, ytimekkäitä, ymmärrettäviä ja tarkoituksenmukaisia raportteja ja mahdollistaa asianmukaisen tiedon jakaminen riskien tunnistamisesta, mittaamisesta tai arvioinnista, seurannasta ja hallinnasta.⁶⁵ Luottolaitosten odotetaan määrittelevän, dokumentoivan ja ottavan huomioon ilmasto- ja ympäristöriskit tietojen raportointijärjestelmässä niin, että niille altistumista voidaan valvoa, hallita ja vähentää. Keskeisiä osa-alueita ovat riskitietojen raportoinnin hallinnointi, tietotekniset infrastruktuurit, riskitietojen yhdistelymahdollisuudet ja raportointimenettelyt. Luottolaitosten odotetaan varmistavan, että ilmasto- ja ympäristöriskejä koskevien tietojen raportointijärjestelmä tukee riskinottohalua koskevassa lausunnossa ja riskienhallintaprosesseissa asetettuja ilmasto- ja ympäristöriskien mittareita. Raportointijärjestelmän odotetaan myös tukevan

⁶⁴ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11).

⁶⁵ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 145.

mahdollisia tulosindikaattoreita, joilla arvioidaan luottolaitoksen suoriutumista ilmasto- ja ympäristöriskien saralla, sekä tietojen julkistamista.

Odopus 6.2:

Ilmasto- ja ympäristöriskeillä on tiettyjä erityispiirteitä, joten luottolaitosten odotetaan harkitsevan tietojärjestelmiensä muokkaamista niin, että tarvittavat tiedot kootaan ja yhdistellään systemaattisesti, jotta niiden pohjalta voidaan arvioida altistumista näille riskeille. Luottolaitosten odotetaan myös käyttävän asianmukaista tietoluokitusta, mutta EKP on tietoinen siitä, että yhteisiä määritelmiä ja luokituksia ei toistaiseksi ole ja tiedot ovat vielä puutteellisia. Luottolaitosten odotetaan pyrkivän luomaan sisäisiin tai ulkoisiin laadullisiin riskimittareihin perustuvia raportointiprosesseja ja -menettelyjä varmistaakseen, että ylimmälle hallintoelimelle raportoidaan riittävästi ilmasto- ja ympäristöriskeistä. Ylimmän hallintoelimen odotetaan olevan perillä siitä, ettei raportointi ole vielä täysin kattavaa, sekä raportoinnin oikeudellisista ja teknisistä rajoitteista. Ylimmän hallintoelimen odotetaan haastavan saamansa raportit ja käyttävän saamaansa tietoa keskustelun ja päätöksenteon pohjana ilmasto- ja ympäristöriskien vaikutusten hallinnassa.

Odopus 6.3:

Riskiraporteista odotetaan ilmenevän ilmasto- ja ympäristöriskien vaikutus luottolaitoksen liiketoimintamalliin, strategiaan ja riskiprofiiliin.⁶⁶

Luottolaitosten tulisi pyrkiä kattamaan riskiraporteissaan kaikki olennaiset ilmasto- ja ympäristöriskit, jotka koskettavat yhteisöä oikeushenkilönä ja/tai sen liiketoimintayksiköitä. Raporttien odotetaan olevan sitä yksityiskohtaisempia ja laajempia, mitä suurempi luottolaitos on ja mitä monimutkaisempia sen toiminta ja riskiprofiili ovat.

Odopus 6.4:

Luottolaitoksen odotetaan kykenevän kokoamaan ajantasaisia tietokoosteita ilmasto- ja ympäristöriskeistä. Myös Euroopan pankkiviranomaisen ohjeissa luottolaitoksilla odotetaan olevan tehokkaat ja luotettavat tieto- ja viestintäjärjestelmät, jotka tukevat joka suhteessa riskitietojen yhdistelyä sekä normaalitoiminnassa että stressitilanteissa.⁶⁷ Tietojen ajantasaisuus on erityisen tärkeää esimerkiksi tilanteissa, joissa vähähiiliseen talouteen siirtymisen vaikutukset ilmenevät äkillisesti tai jokin fyysinen tapahtuma vaikuttaa luottolaitoksen toimintaan. Ylimmän hallintoelimen tulisi siksi olla jatkuvasti tietoinen mahdollisesti raportointitarpeisiinsa vaikuttavasta poliittisesta ja sääntelykehityksestä niin kansallisella kuin kansainväliselläkin tasolla. Luottolaitosten odotetaan kehittävän valmiuden laatia pyynnöstä tai tilannekohtaisesti monenlaisia tietokoosteita ilmasto- ja ympäristöriskeistä. Raportointipyynnöksiä voidaan esittää esimerkiksi stressi- tai kriisitilanteissa, sisäisten tarpeiden muuttuessa tai jos valvontaviranomaiset esittävät kysymyksiä. Ilmasto- ja ympäristöriskejä koskevien raportointitarpeiden voidaan odottaa kasvavan.

⁶⁶ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), periaate 2 (kappaleet 29 ja 30).

⁶⁷ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11) ja EPV:n tarkistettut ohjeet valvojan arviointiprosessin (SREP) yhteisistä menettelyistä ja menetelmistä sekä valvonnallisista stressitesteistä (EBA/GL/2018/03), osa 5.8.

6 Riskienhallintaa koskevat valvontaodotukset

Tässä osassa annetaan yksityiskohtaista opastusta ilmasto- ja ympäristöriskien sisällyttämiseksi luottoriskin, operatiivisen riskin, markkinariskin ja likviditeettiriskin hallintaan sekä sisäisen pääoman riittävyuden arviointimenettelyyn. Lisäksi käydään läpi riskien laskentamenetelmiä skenaarioanalyysin ja stressitestauksen keinoin.

6.1 Riskienhallintajärjestelmä

Odotus 7

Luottolaitosten odotetaan sisällyttävän ilmasto- ja ympäristöriskit riskienhallintajärjestelmänsä vakiintuneisiin riskiluokkiin riskitekijöinä, jotta niitä pystytään hallitsemaan ja seuraamaan riittävän pitkällä aikajänteellä, sekä tarkistavan järjestelyjen ajantasaisuuden säännöllisesti. Luottolaitosten odotetaan tunnistavan ja mittaavan riskit osana yleistä prosessia vakavaraisuutensa varmistamiseksi.

Luottolaitoksilla ”tulisi olla osana yleistä sisäisen valvonnan järjestelmää kokonaisvaltainen laitoksen laajuinen riskienvalvontajärjestelmä, joka kattaa kaikki sen liiketoiminta-alat ja sisäiset yksiköt, kuten sisäiset valvontatoiminnot”.^{68 69} Direktiivin 2013/36/EU artiklassa 73 todetaan ICAAP-menettelystä, että laitoksilla ”on oltava hyvin perustellut, tehokkaat ja kattavat strategiat ja menettelyt, joiden avulla ne arvioivat ja jatkuvasti ylläpitävät tarvittavan sisäisen pääoman määrää, laatua ja jakautumista tasolla, joka riittää kattamaan sen luonteiset ja tasoiset riskit, joita laitoksiin kohdistuu tai saattaa kohdistua”.

Odotus 7.1:

Luottolaitoksilla odotetaan olevan kokonaisvaltainen ja hyvin dokumentoitu näkemys ilmasto- ja ympäristöriskien vaikutuksesta nykyisiin riskiluokkiin. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden⁷⁰ mukaan riskienhallintajärjestelmän tulisi ”käsittää taseeseen kuuluvat ja taseen ulkopuoliset riskit sekä olemassa olevat ja tulevat riskit, joille laitos voi altistua.” Kunkin laitoksen tulisi luoda säännöllinen prosessi olennaisten riskien tunnistamiseksi ja laatia perusteellinen sisäinen riskiluettelo. Ilmasto- ja ympäristöriskit ovat riskitekijöitä useiden nykyisten riskiluokkien kannalta (ks. myös tämän oppaan osat **Error! Reference source not found.** ja **Error! Reference source not found.**). Luottolaitokset voivat organisaatioon tai analysointiin liittyvistä syistä käsitellä ilmasto- ja ympäristöriskkejä omana riskilajinaan. Niiden odotetaan silti analysoivan kattavasti, miten ilmasto- ja

⁶⁸ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/11/2017), riskienvalvontajärjestelmää käsittelevät kohdat 136 ja 137.

⁶⁹ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyuden arviointimenettelystä (ICAAP), periaate 2 (kappale ii) ja kappaleet 32 ja 34.

⁷⁰ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/11/2017), riskienvalvontajärjestelmää käsittelevä kohta 136.

ympäristöriskit vaikuttavat muihin riskeihin, kuten luottoriskiin, operatiiviseen riskiin, markkinariskiin ja likviditeettiriskiin. Ylimmän hallintoelimen odotetaan tekevän päätöksiä sen suhteen, mitkä riskilajit katsotaan olennaisiksi, ja jos luottolaitoksen ilmasto- ja ympäristöriskeillä ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta olennaisiin riskilajeihin, ylimmän hallintoelimen odotetaan varmistavan, että luokittelu epäolennaisiin riskeihin on perusteltu. Analyysissä odotetaan otettavan huomioon luottolaitoksen liiketoimintamalli ja riskiprofiili. Luottolaitosten odotetaan dokumentoivan tarkastellut ilmasto- ja ympäristöriskit ja etenkin niiden vaikutusten välittymiskanavat ja vaikutus luottolaitoksen riskiprofiiliin.

Kehikko 6

Havaintoesimerkki: Ilmastoriskeistä aiheutuvien taloudellisten riskien kartoittaminen

Joissakin luottolaitoksissa on käynnistetty sisäinen prosessi ilmastoriskien ja niiden mahdollisten taloudellisten vaikutusten kartoittamiseksi. Eräessä pankissa kartoitettiin keskeisten välittymiskanavien yhteydet nykyisiin riskiluokkiin ja muodostettiin yleiskuva niiden arvioidusta vaikutuksesta luottolaitoksen riskiprofiiliin sekä aikahaitarista.

Taulukko A

Pelkistetty esimerkki ilmastoriskien taloudellisten vaikutusten kartoituksesta

Ilmastoriskitekijät	Mahdollinen taloudellinen vaikutus	Aikahaitari	Vaikutus riskiprofiiliin	Vaikutus strategiaan
Poliittinen ja sääntelyvaikutus	Hiilivetoisten yritysten arvon lasku sijoitussalkussa	1-3 vuotta	**	****
Tekniikan kehitys	Tuotteiden ja palvelujen vaihtumisen vaikutus asiakkaisiin autoteollisuudessa	3-5 vuotta	*	***
Markkinoiden luottamus	Kuluttajien ja sijoittajien siirtyminen suosimaan kestäviä tuotteita	1-3 vuotta	****	*
Akuutti fyysinen riski	Vahingot omaisuudelle tai varoille riskialttiilla alueilla	1-3 vuotta	*	**
Krooninen fyysinen riski	Asiakkaiden maksukyvyyn heikkeneminen sääilmioista aiheutuvien vahinkojen tai menetysten vuoksi	1-3 vuotta	*	**

Lähde: EKP.

Odotus 7.2:

Luottolaitosten odotetaan mittaavan ilmasto- ja ympäristöriskejään asianmukaisesti. Kuten EKP:n ICAAP-menettelyohjeissa on todettu, arvioissa ”ei tulisi jättää huomiotta sellaisiakaan riskejä, joita on hankala mitata tai joista ei ole saatavilla tarvittavia tietoja”.⁷¹ Jos mittausmenetelmiä vielä kehitetään kansainvälisten verkostojen ja standardointiviranomaisten työn ja tulevien julkaisujen valossa, luottolaitosten odotetaan pyrkivän aktiivisesti kehittämään tai käyttämään niiden tarpeisiin soveltuvia välineitä ja menetelmiä.

Odotus 7.3:

Luottolaitoksilla odotetaan olevan strateginen lähestymistapa ilmasto- ja ympäristöriskien hallintaan ja/tai vähentämiseen liiketoimintastrategiansa ja riskitoleranssinsa mukaisesti, ja niiden linjausten, menettelyjen, riskirajojen ja riskien valvonnan odotetaan olevan sen mukaisia. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden mukaan luottolaitoksen riskienhallintajärjestelmässä ”on annettava yksityiskohtaiset ohjeet sen strategioiden täytäntöönpanosta. Ohjeissa on tarvittaessa asetettava ja ylläpidettävä sisäisiä rajoja, jotka vastaavat laitoksen riskinottohalua ja jotka on suhteutettu sen järkevään hoitoon, taloudelliseen vahvuuteen,

⁷¹ Ks. EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), kappale 74.

pääomapohjaan ja strategiaan tavoitteisiin.”⁷² Luottolaitosten odotetaan siksi harkitsevan, onko niiden syytä muokata riskilinjauksiaan ja esimerkiksi asettaa rajoituksia tiettyjen riskialttiiden (ala)sektorien, valtioiden, yritysten tai kiinteistöjen rahoittamiselle tai jopa olla myöntämättä lainoja joillekin (ala)sektoreille tai lainanottajaryhmille. Niiden voi olla mielekästä muokata lainaehdot erityisen hyvin suoriutuvien tai mustalla/valkoisella listalla olevien (tai tällaisen listan ulkopuolelle jäävien) lainanottajien kohdalla. Lisäksi voidaan käydä rakentavaa vuoropuhelua merkittävien vastapuolten kanssa ja sopia ilmasto- ja ympäristöriskien vähentämiseen tähtäävistä toimista, jotka saattavat myös vaikuttaa myönteisesti vastapuolen kestävyys- ja luottoluokitukseen.

Kehikko 7

Havaintoesimerkki: Rahoitustoiminnan ilmasto- ja ympäristövaikutusten mittaaminen ICAAP-menettelyssä

Eräs pankki arvioi sisäisessä pääomasuunnitelmassaan rahoitustoimintansa ympäristövaikutuksia ja antaa ympäristöluokituksen joko rahoitettavalle hankinnalle tai hankkeelle tai rahoitustarpeiden ollessa yleisluonteisempia lainaa hakevalle yritykselle tai julkiseen sektoriin kuuluvalla asiakkaalla. Ympäristöluokitus perustuu arvioon rahoitus sopimuksen ilmastovaikutuksista, ja siinä otetaan huomioon merkittävät ulkoisvaikutukset esimerkiksi veden käytön, saastumisen, jäteongelman ja luonnon monimuotoisuuden kannalta. Pankki antaa ympäristöluokituksen perustella suuremman analyttisen riskipainon omaisuuserille, joiden ympäristövaikutus katsotaan huomattavaksi. Pankin mukaan riskipainotetut saamiset voivat analyysin pohjalta olla jopa neljänneksen suuremmat omaisuuserillä, joiden ympäristö- ja ilmastovaikutus on haitallinen. Vaikutus näkyy tuotto-odotuksissa, mikä voi toimia kannustimena ja ohjata sijoituksia tietyille sektoreille ja vastaavasti pois toisilta sektoreilta.

Odotus 7.4:

Luottolaitosten odotetaan suorittavan asianmukaisen ilmasto- ja ympäristöriskejä koskevan due diligence -arvioinnin asiakassuhteen alussa ja jatkavan sitä asiakassuhteen aikana. Käytännössä luottolaitosten odotetaan keräävän ja verifioivan tietoja, joiden pohjalta ne pystyvät arvioimaan luotonottajien alttiutta ilmasto- ja ympäristöriskeille. Tietoja tarvitaan erityisesti ennen lainasopimuksen tekemistä tai lainasumman merkittäviä korotuksia luottolaitoksen riskilinjausten ja -menettelyjen mukaisesti. Luottolaitosten odotetaan olevan perillä asiakkaidensa ilmasto- ja ympäristövaikutuksista, näiden altistumisesta ilmasto- ja ympäristöriskeille sekä tavasta hallita riskejä ja ilmastovaikutuksia. Asianmukainen ympäristöasioihin liittyvä due diligence -arviointi vähentää todennäköisesti maine- ja vastuuriskejä, jos arvioinnin pohjalta ryhdytään asianmukaisiin toimiin. Arvioinnin laajuuden ja perusteellisuuden odotetaan määräytyvän asiakkaan sektorin ja maantieteellisen sijainnin perusteella. Luottolaitokset voivat tarvittaessa turvautua tässä ulkopuolisiin asiantuntijoihin. Niiden olisi hyvä varmistaa noudattavansa esimerkiksi OECD:n ohjeita monikansallisille yrityksille.⁷³ Due diligence -arvioinnin

⁷² Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/11/2017), kohdat 135, 137 ja 138.

⁷³ Ks. [OECD:n ohjeet monikansallisille yrityksille](#) ja "Due Diligence for Responsible Corporate Lending and Securities Underwriting: Key considerations for banks implementing the OECD Guidelines for Multinational Enterprises", OECD 2019.

tulokset odotetaan otettavan huomioon päätettäessä asiakassuhteen mahdollisesta solmimisesta tai jatkamisesta.

Odopus 7.5:

Luottolaitosten odotetaan arvioivan ilmasto- ja ympäristöriskien vaikutusta vakavaraisuuteensa sekä taloudellisesta että normatiivisesta näkökulmasta. EKP:n ICAAP-menettelyohjeiden⁷⁴ mukaan ”vallitsevien riskien lisäksi huomioon olisi otettava myös mahdolliset tulevat riskit ja niiden keskittymät, joita saattaa syntyä [...] liiketoimintaympäristön muutoksista.” EKP odottaa samoin luottolaitosten ottavan huomioon ilmastonmuutoksen ja erityisesti siirtymän energiataloudessa, kun ne tekevät arvioita taloudellisesta näkökulmasta. Luottolaitosten odotetaan vakavaraisuuslaskelmia tehdessään arvioivan ilmasto- ja ympäristöriskien vaikutuksen niin, että ne pystyvät toteuttamaan liiketoimintamalliaan kestävästi ja varmistamaan sekä taloudellisen että normatiivisen vakavaraisuuden. EKP:n ICAAP-menettelyohjeiden mukaisesti luottolaitosten odotetaan käyttävän arvioinnissa ”kahta eri näkökulmaa, jotka täydentävät toisiaan ja tuottavat tietoa toistensa tueksi: taloudellista ja normatiivista näkökulmaa”. Jos ilmasto- ja ympäristöriskeillä katsotaan olevan vaikutusta taloudellisesta näkökulmasta, luottolaitosten odotetaan arvioivan normatiivisesta näkökulmasta mahdollista vaikutusta lakisääteisten pääomasuhteiden kehitykseen perusskenaarion ja epäsuotuisan skenaarion pohjalta. Luottolaitosten odotetaan myös tarkastelevan tuloksia riskitoleranssinsa ja liiketoimintastrategiansa kannalta.

Odopus 7.6:

Luottolaitosten odotetaan osana säännöllisiä arviointejaan arvioivan, soveltuvatko niiden riskien tunnistus-, mittaus- ja vähentämismittaukset käytettäväksi ilmasto- ja ympäristöriskien yhteydessä. Luottolaitosten tulisi suorittaa säännöllisiä sisäisiä arviointeja esimerkiksi osana sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelyä.⁷⁵ Tavoitteena on arvioida, johtavatko sisäiset prosessit sekä valitut menetelmät luotettaviin tuloksiin ja ovatko ne nykytilanteen ja tulevan kehityksen valossa asianmukaisia.⁷⁶ Ilmasto- ja ympäristöriskien tunnistuksessa ja mittaamisessa käytettävät menetelmät ja tietojen saatavuus muuttuvat vielä nopeasti, joten luottolaitosten odotetaan tarkastelevan säännöllisesti tietolähteidensä ja menetelmiensä asianmukaisuutta ja laatua.

6.2 Luottoriskin hallinta

Odopus 8

Luottoriskinhallinnassa luottolaitosten odotetaan ottavan ilmasto- ja ympäristöriskit huomioon kaikissa luottojen myöntämismenettelyn eri vaiheissa sekä seuraavan näiden riskien kehitystä salkuissaan.

Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 79 mukaan toimivaltaisten viranomaisten on varmistettava muun muassa, että ”luottojen myöntäminen perustuu vakuuttavasti

⁷⁴ Ks. EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), kappale 60.

⁷⁵ Ks. vakavaraisuusdirektiivin artikla 73.

⁷⁶ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), kappale 18 ja periaate 1 (kappale iii).

perusteltuihin ja hyvin määriteltyihin kriteereihin ja että luottojen myöntämisessä, luottoehtojen muuttamisessa ja uudistamisessa sekä uudelleenrahoituksessa sovellettavat menettelyt ovat selkeästi laadittuja”. Luottolaitosten odotetaan omaksuvan kokonaisvaltaisen lähestymistavan ja ottamaan huomioon ilmasto- ja ympäristöriskit luottoriskilinjauksissaan ja -menetelmissään Euroopan pankkiviranomaisen lainojen myöntämistä ja seuranta koskevan ohjeen mukaisesti.^{77 78}

Odotus 8.1:

Ilmasto- ja ympäristöriskit odotetaan otettavan huomioon luottojen myöntämisprosessin ja käsittelyn kaikissa vaiheissa (joissa niillä on merkitystä). Luottolaitosten odotetaan erityisesti muodostavan käsityksen siitä, miten ilmasto- ja ympäristöriskit vaikuttavat luotonsaajan maksukyvyttömyysriskiin. Niiden odotetaan tunnistavan luotonsaajan maksukyvyttömyysriskiin olennaisesti vaikuttavat ilmasto- ja ympäristötekijät ja tekevän niistä arvion. Luottolaitokset voivat ottaa arvioissa huomioon asiakkaiden oman ilmasto- ja ympäristöriskien hallinnan laadun. Luottolaitosten odotetaan kiinnittävän asianmukaista huomiota ilmasto- ja ympäristöriskitekijöistä aiheutuviin muutoksiin eri sektorien ja maantieteellisten alueiden riskiprofiileissa.

Kehikko 8

Havaintoesimerkki: Maksukyvyttömyyden todennäköisyyden vaihtoehtoinen laskentatapa

Luottolaitokset tarkastelevat useinkin ilmasto- ja ympäristöriskejä laadullisesta näkökulmasta osana luottojen myöntämisprosessia. Joissakin luottolaitoksissa on kuitenkin ryhdytty harkitsemaan tai jopa valmistelemaan näiden riskien sisällyttämistä käyttämiinsä malleihin. Eräässä pankissa maksukyvyttömyyden todennäköisyydelle (Probability of Default, PD) on kehitetty vaihtoehtoinen laskentatapa, jolla saatava luku on tarkoitus raportoida normaalin PD-luvun rinnalla. Vaihtoehtoinen laskentatapa, jossa ilmastonäkökulma on otettu huomioon, perustuu yksityiskohtaiselle analyysille seulonnassa riskialttiiksi havaittujen asiakkaiden fyysisistä ja siirtymäriskeistä. Jos tulos poikkeaa selvästi normaalista PD-luvusta, luottolaitoksessa harkitaan toimia riskien vähentämistoimenpiteitä. Eräässä toisessa pankissa kehitetään kestävyysriskien pisteytyskorttia, jossa tarkastellaan laadullisia elementtejä. Pisteytyskortin tiedoilla olisi mallissa kiinteä paino. Lisäksi eräässä pankissa ympäristömuuttujat on otettu osaksi sisäisiä luottokelpoisuuden arviointijärjestelyjä. Ympäristöarvio tehdään niillä sektoreilla, joilla ympäristömuuttujilla on todettu olevan merkitystä analysoitaessa luottokelpoisuuseroja. Taustalla olevien toimintojen mahdollinen ympäristövaikutus vaikuttaa luottokelpoisuuteen. Suuryritysten, muiden yritysten ja hankerahoituksen vastuita varten on käytössä luottokelpoisuuden arviointimalleja.

Odotus 8.2:

Luottolaitosten odotetaan muokkaavan riskiluokitusmenettelyjä, jotta ilmasto- ja ympäristöriskit pystytään tunnistamaan ja niitä pystytään arvioimaan ainakin laadullisesti. Luottolaitosten odotetaan määrittävän asianmukaiset yleiset riski-indikaattorit tai luokitukset asiakkailleen ja ottavan niissä huomioon ilmasto- ja

⁷⁷ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeluonnos lainojen myöntämisestä ja seurannasta (EBA/CP/2019/04), kohta 51.

⁷⁸ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), periaate 2 (kappaleet ii ja iii).

ympäristöriskit. Luottolaitosten odotetaan tunnistavan kasvaville ilmasto- ja ympäristöriskeille suoraan tai välillisesti altistuvat luotonsaajat osana riskiluokitusmenettelyä. Merkittävää altistumista tulisi aina tarkastella erikseen useiden eri skenaarioiden⁷⁹ avulla, jotta mahdolliset toimet riskien vähentämiseksi (ml. hinnoittelu) pystytään suunnittelemaan asianmukaisesti ja niihin pystytään ryhtymään hyvissä ajoin. Luottolaitosten odotetaan harkitsevan esimerkiksi lämpökarttojen (heat maps) käyttöä selvittäessään asiakkaan yhteyksistä eri (ala)sektoreihin aiheutuvia kestävyysriskejä.

Odotus 8.3:

Luottolaitosten odotetaan ottavan ilmasto- ja ympäristöriskit huomioon vakuuksia arvostaessaan. Ilmasto- ja ympäristöriskit voivat vaikuttaa vakuuksien arvoon. Luottolaitosten odotetaan kiinnittävän erityistä huomiota yritys- ja asuinkiinteistöjen fyysiseen sijaintiin ja energiatehokkuuteen ja ottavan ne huomioon sekä arvioidessaan vakuuksien arvoa että säännöllisissä vakuusarvon tarkistuksissa.

Odotus 8.4:

Luottolaitosten odotetaan seuraavan ja hallitsevan luottoriskejä salkuissaan esimerkiksi analysoimalla sektorikohtaisia tai maantieteellisiä riskikeskittymiä, asettamalla riskirajoja, vähentämällä velkarahoitteisia positioita strategisesti, tekemällä skenaarioanalyseja ja/tai suorittamalla stressitestausta.⁸⁰

Luottolaitosten odotetaan seuraavan, millä sektoreilla ja maantieteellisillä alueilla ilmasto- ja ympäristöriskikeskittymiä ilmenee. Luottolaitosten voi olla mielekästä mitata myös, onko niillä todennäköisesti siirtymäpolitiikan kohteena oleviin omaisuuseriin liittyviä riskikeskittymiä. Esimerkiksi voidaan tarkastella asuin- ja yritys kiinteistöjä energiatehokkuusluokittain ja varautua mahdollisiin lainsäädännön muutoksiin. Luottolaitosten on syytä kehittää seurantakykyään samalla, kun ne kehittävät mittareita ja riskirajoja riskitoleranssi- ja tiedonhallintajärjestelmiä varten.

Odotus 8.5:

Luottolaitosten lainojen hinnoittelujärjestelmien odotetaan olevan linjassa niiden ilmasto- ja ympäristötekijöihin liittyvän luottoriskitoleranssin ja liiketoimintastrategian kanssa.⁸¹ Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 76 kohdan 3 mukaan luottolaitoksen riskikomitean ”on tarkasteltava sitä, otetaanko asiakkaille tarjottujen vastuiden ja omaisuuserien hinnoissa täysin huomioon laitoksen liiketoimintamalli ja riskistrategia”. Lainojen hinnoittelu on tärkeä ohjausmekanismi, jonka avulla luottolaitokset määrittelevät myöhempien tulojensa suuruuden ja lähteet. Ne voivat esimerkiksi päättää liiketoimintastrategiansa ja riskitoleranssinsa mukaisesti, että ne haluavat vähentää tai rajoittaa altistumistaan sektoreille, joiden toiminta on haitallista ilmaston kannalta, tai etteivät ne halua lainojen vakuudeksi kiinteistöjä, joiden energiatehokkuus on riittämätön. Hinnoittelujärjestelmän odotetaan tukevan valitun riskinäkökulman ja -strategian toteutusta esimerkiksi antamalla eri hinnat lainoille energiatehokkuuskriteerien perusteella tai sisällyttämällä hintoihin sektori- tai asiakaskohtaisia lisiä. Luottolaitokset voivat myös liiketoimintastrategiansa ja riskitoleranssinsa rajoissa harkita tarjoavansa kannustimia asiakkaille, jotka ottavat

⁷⁹ Skenaarioissa voidaan arvioida esimerkiksi nykyisiä ja ennakoituja kasvihuonepäästöjä, markkinaympäristöä, tarkasteltaviin yrityksiin kohdistuvia valvontaodotuksia sekä luotonsaajien kannattavuutta ja maksukykyä.

⁸⁰ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeluonnos lainojen myöntämisestä ja seurannasta (EBA/CP/2019/04), kohta 245.

⁸¹ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeluonnos lainojen myöntämisestä ja seurannasta (EBA/CP/2019/04), kohdat 200 ja 201.

ilmasto- ja ympäristöriskit asianmukaisesti huomioon ja parantavat siten luottokelpoisuuttaan ja riskinsietokykyään. Mahdollisia kannustimia voisivat olla esimerkiksi edullisemmat korot ympäristön kannalta kestäville lainoille tai lainakoron sitominen asiakkaalle asetettuun kestävyystavoitteeseen.

Kehikko 9

Havaintoesimerkki: Kiinteistölainojen hinnoittelu

Eräissä luottolaitoksessa asuntolainojen hinnoittelu riippuu vakuutena olevan kiinteistön energiatehokkuudesta. Jos kiinteistöllä on hyvä energialuokitus, asiakas saa lainan edullisemmin, ja päinvastoin. Luottolaitos seuraa koko ajan, että sen kiinteistölainojen kokonaistuottavuustavoitteet ovat saavutettavissa. Eriävä hinnoittelu tukee luottolaitoksen strategiaa, jossa pyritään suosimaan kestäväää pankkitoimintaa. Lisäksi lainasalkku on vähemmän alttiina siirtymäriskeille, kun kiinteistöjen energialuokitus on korkea. Käytäntö siis parantaa energialuokitusjakaamaa kiinteistölainasalkussa.

Odopus 8.6:

Luottolaitosten odotetaan ottavan lainojen hinnoittelussa huomioon ilmasto- ja ympäristöriskitekijöihin liittyvät kustannukset. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeissa lainojen myöntämisestä ja seurannasta⁸² edellytetään, että luottolaitokset ottavat käyttöön hinnoittelujärjestelmän, jossa otetaan huomioon kaikki lainan ominaisuuksiin liittyvät kustannukset. Ilmasto- ja ympäristöriskit saattavat vaikuttaa useisiin eri kustannustekijöihin, kuten pääomakustannuksiin, rahoitukseen tai luottoriskiin. Ympäristökestävää kehitystä voidaan rahoittaa esimerkiksi erityisesti tähän tarkoitukseen varatuilla instrumenteilla, kuten vihreillä (vakuudellisilla) joukkolainoilla, mikä vaikuttaa rahoituskustannuksiin. Luottotappiot saattavat kasvaa esimerkiksi tulva- tai kuivuusalueilla, jotka altistuvat yhä suuremmille fyysisille ilmatoriskeille. Luottolaitosten odotetaan ottavan tällainen kehitys huomioon lainojen hinnoittelussa. Fyysisille ja siirtymäriskeille alttiiden omaisuuserien kohdalla luottojen kustannuksiin voidaan sisällyttää suurempia lisiä tai rahoituskustannukset voivat muuten poiketa normaaleista.

6.3 Operatiivisten riskien hallinta

Odopus 9

Luottolaitosten odotetaan selvittävän, miten ilmastoon liittyvät ilmiöt voivat vaikeuttaa liiketoiminnan jatkuvuutta ja missä määrin laitoksen toiminnan luonne saattaa kasvattaa sen maine- ja/tai vastuuriiskejä.

Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 85 ja Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden⁸³ mukaan luottolaitosten tulisi ottaa käyttöön "toimintapolitiikat ja menettelyt, joilla arvioidaan ja hallitaan operatiivista riskiä". Niiden tulisi arvioida operatiivista riskiä

⁸² Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjelunnon lainojen myöntämisestä ja seurannasta (EBA/CP/2019/04), kohdat 186, 187 ja 190.

⁸³ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen tarkistetut ohjeet valvojan arviointiprosessin (SREP) yhteisistä menettelyistä ja menetelmistä sekä valvonnallisista stressitesteistä (EBA/GL/2018/03), kohta 255.

kaikilla liiketoiminta-alueilla ja kaikessa toiminnassaan ja selvittää, miten operatiiviset riskit saattavat toteutua.⁸⁴ Luottolaitosten odotetaan myös ryhtyvän kaikkiin tarvittaviin toimiin ja laatimaan tarvittavat linjaukset liiketoiminnan jatkuvuuden suojaamiseksi sekä varmistavan, että palautumissuunnitelma pystytään toteuttamaan nopeasti ja esimerkiksi tietojärjestelmät ja muu fyysinen infrastruktuuri saadaan häiriötilanteessakin pian käyttöön.

Odotus 9.1:

Luottolaitosten odotetaan arvioivan fyysisten riskien mahdollista vaikutusta toimintaansa sekä palautumiskykyään eli kykyä jatkaa palvelujen tarjoamista nopeasti häiriötilanteessa. Luottolaitoksen maantieteellinen sijainti voi altistaa sen fyysisille riskeille. Luottolaitosten odotetaan arvioivan, miten olennaisia operatiivisia riskejä niille aiheutuu fyysisten riskien vuoksi. Tärkeä osa-alue ovat ulkoistetut palvelut ja tietotekniset toiminnot, etenkin jos palveluntarjoajat sijaitsevat alueilla, joilla voi ilmetä sään ääri-ilmiöitä tai muita ympäristöriskitekijöitä.

Luottolaitosten odotetaan harkitsevan, miten tällaiset tekijät voivat vaikuttaa niiden kykyyn käsitellä maksuja tai tarjota palveluja tai aiheuttaa vahingonkorvausvastuita, jos vahinkoa aiheutuu esimerkiksi asiakkaille tai muille ulkoisille toimijoille. Luottolaitosten odotetaan ottavan huomion ilmastomuutoksen vaikutus palvelujen tarjontaan etenkin kriittisten ja tärkeiden toimintojen kohdalla.⁸⁵ Jos vaikutus arvioidaan olennaiseksi jonkin liiketoiminta-alueen tai toiminnan kannalta, arviointitulos odotetaan otettavan huomioon luottolaitoksen toiminnan jatkuvuutta koskevassa suunnitelmassa.

Odotus 9.2:

Luottolaitosten odotetaan arvioivan, missä määrin niiden toimintojen luonne voi aiheuttaa kasvavia maine- ja vastuuriskejä tulevaisuudessa. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden⁸⁶ mukaan riskienhallintajärjestelmän ”tulisi kattaa kaikki keskeiset riskit siten, että huomioidaan sekä taloudelliset että muut kuin taloudelliset riskit, kuten [...] maineriskit”. Maineriskit voivat kehittyä nopeasti ja vaikuttaa yrityksiin välittömästi. Luottolaitokset, jotka voidaan yhdistää yhteiskunnan tai ympäristön kannalta kyseenalaiseen toimintaan – tai joiden ei katsota kiinnittävän riittävästi huomiota ympäristökysymyksiin liiketoiminnassaan – voivat altistua maineriskeille, kun markkinoiden asenne ilmasto- ja ympäristöriskeihin muuttuu. Luottolaitosten odotetaan myös pyrkivän välttämään tuotteisiin liittyviä maineriskejä ja harkitsevan sijoitustuotteidensa arvioimista suhteessa kansainvälisiin tai eurooppalaisiin parhaisiin käytäntöihin, kuten vihreitä joukkovelkakirjoja koskevaan EU:n standardiin.⁸⁷

⁸⁴ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), periaate 4 ja kappale 60.

⁸⁵ Ks. ulkoistamista koskevat Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet (EBA/GL/2019/02), osa 4, kohta 31.

⁸⁶ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/11/2017), riskienvalvontajärjestelmää käsittelevä kohta 136.

⁸⁷ Salkunhoitoa ja/tai rahoitusneuvontaa tarjoavien luottolaitosten on lisäksi noudatettava kestäväyyteen liittyvien tietojen antamisesta rahoituspalvelusektorilla 27.11.2019 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2019/2088 mukaisia julkistusvaatimuksia, joita täsmennetään vielä teknisillä standardeilla.

Kehikko 10

Maineriskien huomioon ottaminen ICAAP-menettelyssä

Eräs luottolaitos tarkastelee ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvään hallintotapaan liittyviä maineriskejä osana sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelyä. Luottolaitoksen liiketoimintamallina on rahoittaa yksityisyrittäjiä nousevissa markkinatalousmaissa, joten se voi altistua huomattaville ympäristöön ja yhteiskunnallisiin tekijöihin liittyville maineriskeille. Luottolaitos luokittelee asiakkaansa sen mukaan, millaisia mahdollisia negatiivisia ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvään hallintotapaan liittyviä vaikutuksia niiden toiminnalla voi olla. Luokitusjärjestelmä on neliportainen. Vähäriskisimmässä luokassa ovat asiakkaat, joiden vaikutus on vähäinen tai joilla ei ole kielteistä vaikutusta ympäristöön, yhteiskuntaan tai hyvään hallintotapaan, ja suuririskisimmiksi katsotaan asiakkaat, joilla on merkittävä kielteinen vaikutus. Asiakkaiden määrä kussakin riskiluokassa vaikuttaa pääomaan. Asiakaskohtainen pääomavaatimus vaihtelee riskiluokittain, eli suuririskisimmässä riskiluokassa luottolaitoksen itselleen asettama pääomavaatimuskin on suurin.

6.4 Markkinariskien hallinta

Odotus 10

Luottolaitoksia kannustetaan seuraamaan jatkuvasti ilmasto- ja ympäristötekijöiden vaikutusta markkinariskitilanteensa ja tulevien investointien kannalta sekä laatimaan stressitestiskenaarioita, joissa ilmasto- ja ympäristöriskit otetaan huomioon.

Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 83 mukaan toimivaltaisten viranomaisten ”on huolehdittava siitä, että otetaan käyttöön toimintapolitiikat ja menettelyt markkinariskien kaikkien merkittävien aiheuttajien sekä niiden vaikutusten havaitsemiseksi, mittaamiseksi ja hallitsemiseksi”. Luottolaitosten odotetaan ottavan markkinariskien hallinnassa huomioon, että ilmasto- ja ympäristöriskit voivat johtaa muutoksiin rahoitusinstrumenttien (kuten arvopaperien tai johdannaisten), tavaroiden ja palvelujen kysynnässä ja tarjonnassa ja siten vaikuttaa niiden arvoon.⁸⁸ Luottolaitosten investointien arvo voi laskea, jos ne ovat sijoittaneet yrityksiin, joiden toimintaa pidetään ympäristön kannalta kestäättömänä tai jotka sijaitsevat fyysisille riskeille altilla maantieteellisillä alueilla. Taustalla voivat olla esimerkiksi poliittiset toimet, muutokset markkinoiden asennoitumisessa tai tekniikassa, sään ääri-ilmiöt tai vähittäiset muutokset ilmastossa.

Luottolaitosten odotetaan ottavan markkinariskiä arvioidessaan huomioon ainakin kaupankäyntivaraston (kaupankäyntisalkku, trading book) velkainstrumentteihin, osakkeisiin ja osaketyyppeihin sijoituksiin liittyvät riskit sekä kaupankäyntivaraston ja rahoitustaseen (luottosalkku, banking book) valuuttakurssi- ja hyödykeriskit.

Lisäksi arvioinnissa odotetaan otettavan huomioon tietyt markkinariskin alaluokat, jotka liittyvät rahoitustoiminnan luottomarginaaliriskiin käypään arvoon ja

⁸⁸ Ks. myös EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), periaatteet 2 ja 7.

hankintahintaan arvostettavien erien kohdalla, sekä oman pääoman ehtoiisiin vastuisiin liittyvät riskit.

Rahoitustoiminnan luottomarginaaliriskin tapauksessa luottolaitosten odotetaan arvioivan, miten suuri merkitys riskillisillä on kokonaismarkkinariskin kannalta. Tämä on tarpeen esimerkiksi sen vuoksi, että ympäristön kannalta kestävämmä pidettyihin sektoreihin kuuluvien yritysten rahoitusinstrumentit voivat menettää arvoaan nopeastikin, jos yritykset eivät omaksu kattavaa kestävä kehityksen mukaista lähestymistapaa. Samaten tulisi seurata jatkuvasti osakesijoitusten arvoa ja arvioida, pidetäänkö osakkeiden liikkeeseenlaskijoita niin alttiina etenkin ilmasto- ja ympäristöriskeille, että niiden osakkeiden arvo laskee.

Raaka-aine- ja hyödykekauppaan erikoistuneiden luottolaitosten odotetaan kiinnittävän erityistä huomiota mahdollisiin piileviin riskitekijöihin, kuten esimerkiksi äkillisiin muutoksiin ympäristön kannalta vähemmän kestävinä pidettyjen raaka-aineiden tai hyödykkeiden hinnoissa.

Luottolaitosten olisi lisäksi hyvä seurata, miten valtiot, joiden joukkolainoja niiden hallussa on, altistuvat siirtymä- ja fyysisille riskeille.

Toiminta markkinoilla on luonteeltaan sellaista, että sisäisistä stressitesteistä voi olla apua arvioitaessa ilmastoon liittyvien riskien merkitystä luottolaitoksen kaupankäynti- ja luottosalkuissa. Luottolaitosten odotetaan toteuttavan systemaattista stressitestiohjelmaa. Ilmasto- ja ympäristöriskit odotetaan otettavan huomioon sisäisissä stressitesteissä muiden riskien rinnalla.

6.5 Skenaarioanalyysit ja stressitestausta

Odutus 11

Ilmasto- ja ympäristöriskeille olennaisesti altistuvien luottolaitosten odotetaan arvioivan stressitestauksensa asianmukaisuus ja ottamaan nämä riskit osaksi perusskenaarioitaan ja epäsuotuisia skenaarioitaan.

Luottolaitosten odotetaan kartoittavan riskitekijänsä stressitestauksen avulla kohdennetusti ja perusteellisesti osana sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelyä.⁸⁹ Stressiskenaarioissa tulisi olla mukana kaikki olennaiset riskit, jotka saattavat vähentää sisäistä pääomaa tai vaikuttaa lakisääteisiin pääomasuhteisiin. Skenaarioita tulisi käyttää luottolaitoksen stressitestiohjelmissa sekä taloudellisesta että normatiivisesta näkökulmasta. Fyysisten riskien kohdalla luottolaitosten odotetaan harkitsevan skenaariovalintoja, joissa ilmastonmuutos noudattaa tieteellisesti ennakoitua kehitystä (esim. hallitustenvälisen ilmastopaneelin IPCC:n tai Kansainvälisen energiajärjestön IEA:n skenaariot). Luottolaitosten tulisi ottaa tässä esitetyt elementit asianmukaisesti huomioon ICAAP-menettelyssä.⁹⁰

⁸⁹ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet hallinnosta ja ohjauksesta (EBA/GL/2017/11), kohta 140 ja sitä seuraavat kohdat, sekä Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet valvojan arviointiprosessia varten kerättävistä ICAAP- ja ILAAP-tiedoista (EBA/GL/2016/10), luvut 5.4 ja 6.5.

⁹⁰ Ks. vakavaraisuusasetuksen artikla 73.

Ilmasto- ja ympäristöriskeihin liittyvissä skenaarioanalyysissä ja stressitesteissä tulisi ottaa huomioon ainakin seuraavat elementit:

- fyysisten ja siirtymäriskien mahdollinen vaikutus luottolaitoksen kannalta
- ilmasto- ja ympäristöriskien mahdollinen kehitys eri skenaarioissa, kun otetaan huomioon, että näitä riskejä ei välttämättä ole otettu täysin huomioon historiatiedoissa
- ilmasto- ja ympäristöriskien mahdollinen toteutuminen lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä eri skenaariossa.

Luottolaitosten odotetaan määrittävän oletukset oman riskiprofiilinsa ja tarpeidensa mukaan sekä tarkastelevan useita eri skenaarioita, joissa yhdistyvät eri oletukset. Luottolaitosten odotetaan osana pääomasuunnittelua arvioivan vakavaraisuuttaan uskottavan perusskenaarion ja laitospohtaisten epäsuotuisien skenaarioiden avulla.

Niiden tulisi epäsuotuisissa skenaarioissa olettaa kehityksen olevan epätavallisen haitallista mutta edelleen uskottavaa. Lakisääteisiin pääomasuhteisiin kohdistuvan epäsuotuisan vaikutuksen tulisi muodostua riittävän suureksi.

EKP:n ICAAP-menettelyohjeiden mukaisesti normatiivisen näkökulman odotetaan kattavan vähintään kolme seuraavaa vuotta. Luottolaitosten tulisi ottaa strategisessa suunnittelussa huomioon ”vähimmäisjaksoa pidemmän aikavälin kehityskulut tarvittavassa laajuudessa, jos niiden vaikutukset ovat merkittäviä”.⁹¹ Luottolaitosten odotetaan harkitsevan pidemmän aikavälin tarkastelua ilmasto- ja ympäristöriskien kohdalla, sillä suurin osa niistä toteutuu todennäköisesti keskipitkällä tai pitkällä aikavälillä. Etenkin taloudellisesta näkökulmasta tehdyissä stressitesteissä voitaisiin ottaa kehitys huomioon pidemmällä aikavälillä.

Luottolaitosten odotetaan samoin ottavan ilmastoasioiden vaikutus liiketoiminta-alueisiin huomioon elvytysuunnitteluprosesseissaan. Pankkien elvytys- ja kriisintarkaisudirektiivin⁹² mukaisesti kattavissa elvytysuunnitelmissa tulisi tarkastella ”useita erilaisia laitoksen erityisolosuhteita vastaavia vakavia makrotalouden ja rahoitusalan stressiskenaarioita”. Luottolaitosten odotetaan testaavan elvytystoimiensa tehokkuuden näissä skenaarioissa.

⁹¹ Ks. EKP:n ohjeet sisäisen pääoman riittävyyden arviointimenettelystä (ICAAP), kappale 44 ja alaviite 22.

⁹² Ks. luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisintarkaisukehyksestä 15.5.2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/59/EU, artiklan 5 kohta 6.

6.6 Likviditeettiriskien hallinta

Odopus 12

Luottolaitosten odotetaan tarkistavan, voisivatko olennaiset ilmasto- ja ympäristöriskit johtaa likviditeetin nettoulosvirtaukseen tai likviditeettipuskurien hupenemiseen, sekä ottavan mahdollisuuden huomioon likviditeettiriskien hallinnassa ja likviditeettipuskureita määritettäessä.

Vakavaraisuusdirektiivin artiklan 86 kohdan 1 mukaan laitosten käytössä on oltava tehokkaat strategiat, toimintatavat, menettelyt ja järjestelmät, joilla tunnistetaan, mitataan, hallitaan ja valvotaan likviditeettiriskiä tarkoituksenmukaisten ajanjaksojen ajan likviditeettipuskurien riittävyyden varmistamiseksi.

Jotta luottolaitokset voivat varmistaa, että niillä on vahvat likviditeettiriskien hallintajärjestelyt, niiden odotetaan tarkastelevan ilmasto- ja ympäristöriskien suoria ja välillisiä vaikutuksia maksuvalmiusasemaansa.⁹³ ⁹⁴ Niiden odotetaan arvioivan, voisivatko ilmasto- ja ympäristöriskit vaikuttaa olennaisesti likviditeetin nettoulosvirtaukseen tai likviditeettipuskureihin. Jos vaikutus voi olla olennainen, luottolaitosten tulisi ottaa se huomioon likviditeettiriskien hallinnassa ja likviditeettipuskurien määrittämisessä. Odotuksena on, että arviot tehdään ennakoivasti, niissä tarkastellaan keskeisiä riskitekijöitä, oletukset kattavat sekä normaalitilanteen että stressitilanteet, ja mukana on erityisen vakavia mutta uskottavia skenaarioita, jotka voivat toteutua myös samanaikaisesti. Luottolaitokset voisivat tarkastella esimerkiksi tilannetta, jossa yhdistetty laitoskohtainen ja markkinastressitilanne toteutuu samanaikaisesti ilmasto- ja ympäristöriskien kanssa. Lisäksi luottolaitokset voivat tarkastella, miten likviditeettipuskurien arvoon vaikuttava ilmasto- ja ympäristöriskitapahtuma saattaisi vaikuttaa niiden maksuvalmiusasemaan. Ne voisivat myös tarkastella tällaisten riskien vaikutusta maksuvalmiusasemaansa alueellisesta näkökulmasta. Riskit voivat esimerkiksi vaikuttaa kykyyn suorittaa maksuja paikallisessa valuutassa tai vaikeuttaa likviditeetin toimittamista alueille, joilla ilmasto- ja ympäristöriskejä toteutuu.

⁹³ Vakavan fyysisen tapahtuman suorana vaikutuksena asiakkaat saattavat nostaa rahaa tileiltään rahoittaakseen vahinkojen korjaukset, jolloin luottolaitos voi joutua myymään paljon omaisuuseriä kattaakseen varojen ulosvirtauksen (ks. Saksan liittovaltion finanssivalvontaviranomaisen julkaisu "Guidance Notice on Dealing with Sustainability Risks", BaFin 2020, s. 18). Välillisenä vaikutuksena pankit eivät pystyisi hankkimaan uutta rahoitusta luotto- ja markkinariskien vaikuttaessa niiden taseisiin, mikä voisi aiheuttaa jännitteitä pankkienvälisillä lainamarkkinoilla (ks. Kansainvälisen järjestelypankin julkaisu "The Green Swan", BIS 2020, s. 28). Pankkien likviditeettiriskiä voivat kasvattaa myös fyysisistä tai siirtymäriskeistä johtuvat makrotaloudelliset sokit, jos ne esimerkiksi kaventavat sijoituskelpoisten arvopapereiden joukkoa.

⁹⁴ Ks. eritoten EKP:n ohjeet sisäisen likviditeetin riittävyyden arviointimenettelystä (ILAAP), periaate 4 (kappale iv), marraskuu 2018.

7 Tietojen julkistamista koskevat valvontaodotukset

Tietojen saatavuus edistää rahoituslaitosten avoimuutta ja rahoitusmarkkinoiden asianmukaista toimintaa.⁹⁵ EU-lainsäädännössä on sen vuoksi asetettu julkistamisvaatimuksia, jotta riittävät keskeiset tiedot luottolaitosten pääomasta ja riskeistä ovat markkinaosapuolten saatavilla. Ilmastoriskejä koskevien tietojen julkistaminen sallii markkinaosapuolten tehdä perustellumpia arvioita fyysisistä ja siirtymäriskeistä, mikä puolestaan parantaa luottolaitosten ja sijoittajien ymmärrystä ilmastomuutoksen taloudellisista seurauksista.

EU:n toimielimet ovat sopineet kehittävänsä EU:lle yhteisen kestävien sijoitusten luokitusjärjestelmän. Jatkossa luottolaitosten, joita muiden kuin taloudellisten tietojen julkistamisdirektiivi 2014/95/EU koskee, odotetaan julkistavan avoimemmin, kuinka suuri osa niiden toiminnasta on ympäristön kannalta kestävä.⁹⁶ Euroopan komissio aikoo myös tarkistaa direktiivin 2014/95/EU osana strategiaansa, jolla pyritään tarjoamaan vankempi pohja kestäväälle sijoittamiselle.^{97 98}

Julkistusperiaatteet ja -menettelyt

Odotus 13

Luottolaitosten odotetaan ilmoittavan säännöllisissä julkistuksissaan merkityksellistä tietoa, kuten keskeiset olennaisina pidettyjen ilmasto- ja ympäristöriskien mittarit, vähintään Euroopan komission tiedonannon ”Muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevat suuntaviivat: Ilmatoon liittyvien tietojen raportointia koskeva täydennysosa” mukaisesti.

Odotus 13.1:

Luottolaitosten odotetaan erittelevän julkistusperiaatteissaan keskeiset periaatteet, joiden pohjalta ne arvioivat ilmasto- ja ympäristöriskiensä olennaisuutta, sekä julkistustiheyden ja -käytännöt. Vakavaraisuusasetuksen artiklan 431 ja sitä seuraavien artiklojen mukaan luottolaitosten on julkistettava olennaiset tiedot, joita ei pidetä liikesalaisuuksina tai luottamuksellisina. Vakavaraisuusasetuksen artiklan 432 mukaan tietoja on pidettävä julkistamisen kannalta olennaisina, jos niiden pois jättäminen tai virheellinen esittäminen voisi

⁹⁵ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet asetuksen (EU) N:o 575/2013 432 artiklan 1 kohdassa, 432 artiklan 2 kohdassa ja 433 artiklassa säädetystä olennaisuudesta, liikesalaisuuden piiriin kuulumisesta ja luottamuksellisuudesta sekä julkistamistiheydestä (EBA/GL/2014/14), III osasto.

⁹⁶ Ks. ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi kestävästä sijoittamisesta helpottavasta kehyksestä (14970/19).

⁹⁷ Ks. neuvoston direktiivin 2013/34/EU muuttamisesta tietyiltä suurilta yrityksiltä ja konserneilta edellytettävien muiden kuin taloudellisten tietojen ja monimuotoisuutta koskevien tietojen julkistamisen osalta 22.10.2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2014/95/EU.

⁹⁸ Lisäksi suurten luottolaitosten, jotka ovat julkisia osakeyhtiöitä, on vakavaraisuusasetuksen (CRR II) artiklan 449a nojalla ryhdyttävä julkistamaan tietoja ESG-riskeistään kesäkuusta 2022 alkaen.

muuttaa taloudellisia päätöksiä tai vaikuttaa taloudellisiin päätöksiin.⁹⁹

Luottolaitoksilla on siksi "oltava toimintalinjat julkistettavien tietojen asianmukaisuuden arvioimiseksi, mukaan lukien tietojen todentaminen ja julkistamistiheys".¹⁰⁰

Julkistamisperiaatteissa odotetaan täsmennettävän, miten ilmatoriskien olennaisuus arvioidaan.¹⁰¹ Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden perusteella laitosten tulisi arvioidessaan tietyn tiedon olennaisuutta ottaa huomioon paitsi liiketoimintamallinsa, pitkän aikavälin strategia ja kokonaisriskiprofiili, myös taloudellisen ja poliittisen toimintaympäristön vaikutus, tietojen oletettu merkitys käyttäjille sekä riskikehitykseen liittyvä julkistustarpeiden muuttuminen.¹⁰²

Euroopan pankkiviranomaisen suuntaviivojen perusteella ei ole mitään yleispäteviä olennaisuusrajoja.¹⁰³ Odotuksena on, että ilmasto- ja ympäristöriskien olennaisuutta arvioitaessa otetaan huomioon sekä laadulliset että määrälliset tiedot ja tarkastellaan asianmukaisesti luottolaitoksen ilmasto- ja ympäristövaikutuksiin liittyviä maine- ja vastuuriskejä. Myös Euroopan komission ohjeistuksen mukaan olisi ennen aikaista pitää ilmatoriskejä epäolennaisina, sillä ne ovat luonteeltaan pitkän aikavälin riskejä.¹⁰⁴ Olennaisten riskien julkistamisessa tulee noudattaa vakavaraisuusasetuksen artikloja 433, 434 ja 434a.

Odotus 13.2:

Jos luottolaitos pitää ilmatoriskejään epäolennaisina, sen odotetaan dokumentoivan arvionsa ja sen perusteena olevat laadulliset ja määrälliset tiedot. Vakavaraisuusasetuksen artiklan 432 kohdan 1 mukaan tietoja "on pidettävä julkistamisen kannalta olennaisina, jos niiden pois jättäminen tai virheellinen esittäminen voisi muuttaa tiedon käyttäjän arviota tai päätöstä tai vaikuttaa niihin käyttäjän tehdessä kyseisiin tietoihin perustuvia taloudellisia päätöksiä." Euroopan pankkiviranomaisen ohjeissa todetaan myös, että kun "laitos päättää jättää julkistamatta tietoja tai joukon vaatimuksia niiden epäolennaisuuden vuoksi, sen tulisi ilmoittaa tämä selkeästi".¹⁰⁵

Odotus 13.3:

Kun luottolaitokset julkistavat olennaisia lukuja, mittareita ja tavoitteita, niiden odotetaan julkistavan tai muuten tuovan esiin myös niihin liittyvät menetelmät, määritelmät ja kriteerit.¹⁰⁶ Tämä on erityisen tärkeää, kun luottolaitokset sitoutuvat edistämään ilmasto- tai ympäristötavoitteita, ja silloin EKP myös odottaa

⁹⁹ Tässä esitetyt odotukset koskevat ainoastaan luottolaitosten lakisäätteisiä julkistamisvaatimuksia. Niitä ei voi soveltaa tilinpäätösstandardien yhteydessä.

¹⁰⁰ Ks. vakavaraisuusasetuksen artiklan 431 kohta 3.

¹⁰¹ Vakavaraisuusasetuksen artiklan 431 kohdan 3 ja Euroopan pankkiviranomaisen ohjeiden mukaisesti olennaisuuden käsitteestä seuraa, että voi olla tarpeen julkistaa myös tietoja, joita ei ole nimenomaisesti edellytetty vakavaraisuusasetuksen vaatimuksissa.

¹⁰² Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet asetuksen (EU) N:o 575/2013 432 artiklan 1 kohdassa, 432 artiklan 2 kohdassa ja 433 artiklassa säädetystä olennaisuudesta, liikesalaisuuden piiriin kuulumisesta ja luottamuksellisuudesta sekä julkistamistiheydestä (EBA/GL/2014/14), s. 17.

¹⁰³ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet asetuksen (EU) N:o 575/2013 432 artiklan 1 kohdassa, 432 artiklan 2 kohdassa ja 433 artiklassa säädetystä olennaisuudesta, liikesalaisuuden piiriin kuulumisesta ja luottamuksellisuudesta sekä julkistamistiheydestä (EBA/GL/2014/14), s. 4.

¹⁰⁴ Ks. Euroopan komission tiedonanto "Muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevat suuntaviivat: Ilmastoon liittyvien tietojen raportointia koskeva täydennysosa".

¹⁰⁵ Ks. Euroopan pankkiviranomaisen ohjeet asetuksen (EU) N:o 575/2013 432 artiklan 1 kohdassa, 432 artiklan 2 kohdassa ja 433 artiklassa säädetystä olennaisuudesta, liikesalaisuuden piiriin kuulumisesta ja luottamuksellisuudesta sekä julkistamistiheydestä (EBA/GL/2014/14), kohta 19.

¹⁰⁶ Vakavaraisuusasetuksen artiklan 432 kohdan 1 mukaan tietoja "on pidettävä julkistamisen kannalta olennaisina, jos niiden pois jättäminen tai virheellinen esittäminen voisi muuttaa tiedon käyttäjän arviota tai päätöstä tai vaikuttaa niihin käyttäjän tehdessä kyseisiin tietoihin perustuvia taloudellisia päätöksiä."

niiden esittävän kattavan yleiskuvan vaikutuksesta yhteisöön kokonaisuutena. EKP:n havaintojen mukaan eri luottolaitokset julkistavat tällä hetkellä hyvin erilaisia tietoja. Osalla paino on niiden sitoutumisessa olemaan rahoittamatta (tai rahoittamaan) tietynlaista toimintaa, mutta julkistuksissa ei eritellä, millaiset kynnysarvot sijoituksille on asetettu tai missä salkuissa linjaa noudatetaan. Luottolaitoksia kannustetaan edistämään ilmasto- ja ympäristötavoitteita, mutta niiden odotetaan myös jakavan kattavia ja merkityksellisiä tietoja tällaisista toimistaan. Jos luottolaitos sitoutuu rahoituslinjauksissaan lopettamaan tiettyjen alojen tai tietyn toiminnan rahoittamisen tai rajoittamaan niiden rahoittamista, sen odotetaan kertovan avoimesti, miten kyseinen toiminta on määritelty ja millaiset tavoitteet luottolaitos on asettanut itselleen, kuten mihin mennessä toiminnan rahoittamisesta luovutaan ja miten nopeasti avoinna olevan rahoituksen tulisi vähentyä eri maantieteellisillä alueilla. Luottolaitosten odotetaan tiedottavan edistymisestä tavoitteiden suhteen, sisäisestä seurannasta ja hallinnosta sekä käytetyistä menetelmistä, kuten rahoituslinjausten piiriin kuuluvien vastapuolten tunnistamisesta ja linjausten piirissä olevien liiketoimintasuhteiden mitoituksesta. Kun luottolaitokset raportoivat ympäristötavoitteiden edistämisestä, niiden odotetaan tarkastelevan kaikkia liiketoimintayksiköitään ja niihin liittyviä riskejä kokonaisuutena.

Kuvio 1

Ilmastoraportointiryhmän suositukset

Hallinto	Strategia	Riskienhallinta	Mittarit ja tavoitearvot
Tiedot ilmastoon liittyvien riskien ja mahdollisuuksien hallinnasta organisaatiossa	Tiedot ilmastoon liittyvien riskien ja mahdollisuuksien vaikutuksesta organisaation liiketoimintaan, strategiaan ja taloudelliseen suunnitteluun, jos tiedot ovat olennaisia	Tiedot ilmastoon liittyvien riskien tunnistuksesta, arvioinnista ja hallinnasta organisaatiossa	Tiedot mittareista ja tavoitearvoista, joilla arvioidaan ja hallitaan asiaankuuluvia ilmastoon liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia, jos tiedot ovat olennaisia
Suositellut julkistukset			
a) Kuvaus siitä, miten johtokunta valvoo ilmastoon liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia	a) Kuvaus organisaation tunnistamista ilmastoon liittyvistä riskeistä ja mahdollisuuksista lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä	a) Kuvaus ilmastoriskien tunnistus- ja arviointiprosesseista organisaatiossa	a) Organisaation strategian ja riskienhallintaprosessin mukaiset ilmastoon liittyvien riskien ja mahdollisuuksien mittarit
b) Kuvaus siitä, miten johto arvioi ja hallitsee ilmastoon liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia.	b) Kuvaus ilmastoon liittyvien riskien ja mahdollisuuksien vaikutuksesta organisaation liiketoimintaan, strategiaan ja taloudelliseen suunnitteluun	b) Kuvaus ilmastoriskien hallintaprosesseista organisaatiossa	b) GHG Protocol -menetelmän mukaisesti laskettujen suorien (scope 1), epäsuorien (scope 2) ja tilanteen mukaan muiden epäsuorien (scope 3) kasvihuonekaasupäästöjen sekä niihin liittyvien riskien julkistus
	c) Kuvaus organisaation strategian riskinsietokyvystä erilaisten ilmastoskenaarioiden pohjalta, ml. skenaario, jossa keskilämpötila nousee enintään 2 asteella.	c) Kuvaus yleiseen riskienhallintaan kuuluvista ilmastoriskien tunnistus-, arviointi- ja hallintaprosesseista organisaatiossa	c) Ilmastoon liittyvien riskien ja mahdollisuuksien hallinnassa käytetyt tavoitearvot organisaatiossa sekä miten hyvin tavoitteisiin päästään

Lähde: Ilmastoraportointiryhmä (Task Force on Climate-related Financial Disclosures, TCFD)

Ilmasto- ja ympäristöriskejä koskevien julkistusten sisältö

Odotus 13.4:

Luottolaitosten odotetaan julkistavan rahoituksen kannalta olennaiset ilmatoriskit Euroopan komission tiedonannon ”Muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevat suuntaviivat: Ilmatoon liittyvien tietojen raportointia koskeva täydennysosa” mukaisesti. Täydennysosa sisältää ilmatoraportointiryhmän suositukset, ja siinä annettu ohjeistus on muiden kuin taloudellisten tietojen julkistamista koskevan direktiivin mukaista. Odotetuissa julkistuksissa on viisi keskeistä teemaa: liiketoimintamalli, toimintaperiaatteet ja due diligence -prosessit, tulokset, riskit ja niiden hallinta sekä tulosindikaattorit. Tähän oppaaseen on koottu luottolaitosten liiketoimintamallia ja strategiaa, hallintoa sekä riskienhallintaa koskevat EKP:n julkistusodotukset.

Odotus 13.5:

Luottolaitosten odotetaan erityisesti julkistavan GHG Protocol -menetelmän mukaisesti lasketut suorat (scope 1), epäsuorat (scope 2) ja muut epäsuorat (scope 3) kasvihuonekaasupäästöt¹⁰⁷ koko pankkiryhmältä. Laskennassa noudatetaan Euroopan komission täydennysosan mukaisesti GHG Protocol -menetelmää¹⁰⁸, mutta luottolaitoksia kannustetaan mittaamaan päästöjänsä yksityiskohtaisemmin. Esimerkiksi suurten yrityssalkkujen kohdalla hiilivetoisuutta voidaan tarkastella hankekohtaisesti, ja kiinteistöalkuissa voidaan mitata kunkin kiinteistön todellinen energian kulutus tai energiatehokkuusluokitus erikseen. Luottolaitosten odotetaan julkistavan tai muuten tuovan esiin käytetyt menetelmät ja oletukset. Luottolaitosten odotetaan julkistavan¹⁰⁹

- ”hiileen liittyvien varojen määrä tai prosenttiosuus kussakin salkussa miljoonina euroina tai prosenttiosuutena nykyisen salkun arvosta” sekä mahdollisuuksien mukaan ennakoiva parhaan kyvyn mukaan laadittu arvio määrän tai prosenttiosuuden kehityksestä suunnittelujakson kuluessa
- ”kunkin salkun hiili-intensiteetin painotettu keskiarvo, jos tiedot ovat saatavilla tai ne voidaan kohtuudella arvioida”, sekä mahdollisuuksien mukaan parhaan kyvyn mukaan laadittu ennakoiva arvio hiili-intensiteetin painotetun keskiarvon kehityksestä suunnittelujakson kuluessa
- ”riskin määrä vastapuolen alan mukaan” sekä mahdollisuuksien mukaan parhaan kyvyn mukaan laadittu ennakoiva arvio määrän kehityksestä suunnittelujakson kuluessa
- ”luottoriskille altistuminen ja vakuuksien määrät toiminnan tai vakuuden paikan/maan mukaan sekä tieto maista/paikoista, jotka ovat erittäin alttiina fyysikaaliselle riskille”.

Odotus 13.6:

Luottolaitosten odotetaan julkistavan strategiassaan ja riskienhallinnassaan käytettävät tulosindikaattorit ja riski-indikaattorit sekä tilanteensa näillä

¹⁰⁷ EKP:n tulkinnan mukaan muihin epäsuoriin (scope 3) kasvihuonepäästöihin luetaan myös luottolaitoksen rahoittamat eli niiden saamiin liittyvät päästöt.

¹⁰⁸ Ks. [Greenhouse Gas Protocol](#).

¹⁰⁹ Ks. Euroopan komission tiedonanto ”Muiden kuin taloudellisten tietojen raportointia koskevat suuntaviivat: Ilmatoon liittyvien tietojen raportointia koskeva täydennysosa”, liite 1.

indikaattoreilla mitattuna. Euroopan komission täydennysosan ja Euroopan pankkiviranomaisen linjausten pohjalta luottolaitosten odotetaan julkistavan käyttämänsä mittarit, tavoitearvot ja se, miten hyvin tavoitteisiin päästään. Luottolaitosten odotetaan kertovan käytettyjen mittarien pohjalta strategiansa riskinsietokyvystä lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä erilaisissa ilmaston kehitykseen liittyvissä skenaarioissa.

Odotus 13.7:

Luottolaitosten odotetaan pohtivan nimenomaisesti laajempiakin julkistustarpeita. EKP kannustaa rahoituslaitoksia kehittämään ja laajentamaan ympäristöriskien julkistuksiaan. Rahoituslaitosten riskit voivat johtua monenlaisista lähteistä ja ympäristötekijöistä, kuten vedenpuutteesta, luonnon monimuotoisuuden vähenemisestä, luonnonvarojen niukkuudesta ja saasteista. Alan julkistukset ja markkinaosapuolten tarpeet kehittyvät nyt nopeasti, joten luottolaitosten olisi hyvä pyrkiä parantamaan julkistuksiaan aktiivisesti.

Kehikko 11

Havaintoesimerkki: Julkistusten kehittäminen ilmastoraportointiryhmän suositusten mukaisiksi

Eräs pankki kertoo selkeästi, miten se noudattaa julkistuksissaan ilmastoraportointiryhmän suosituksia. Viitetaulukon avulla markkinaosapuolten on helppo nähdä, missä luvuissa julkistukset ovat suositusten mukaisia.

Taulukko A

Pelkistetty viitetaulukko

Luokka	Ilmastoraportointiryhmän suositus	Suosituksen mukainen kohta luottolaitoksen julkistuksissa
Hallinto	a) Kuvaus siitä, miten johtokunta valvoo ilmastoon liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia	Asiakirja X, sivu ABC
	b) Kuvaus siitä, miten johto arvioi ja hallitsee ilmastoon liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia.	Asiakirja X, sivu ABC
Strategia	a) Kuvaus organisaation tunnistamista ilmastoon liittyvistä riskeistä ja mahdollisuuksista lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä	Asiakirja Y, sivu ABC
	b) Kuvaus ilmastoon liittyvien riskien ja mahdollisuuksien vaikutuksesta organisaation liiketoimintaan, strategiaan ja taloudelliseen suunnitteluun	Asiakirja Y, sivu ABC
	c) Kuvaus organisaation strategian riskinsietokyvystä erilaisten ilmastoskenaarioiden pohjalta, ml. skenaario, jossa keskilämpötila nousee enintään 2 asteella.	Asiakirja X, sivu ABC
Riskienhallinta	a) Kuvaus ilmatoriskien tunnistus- ja arviointiprosesseista organisaatiossa	Asiakirja Z, sivu ABC
	b) Kuvaus ilmatoriskien hallintaprosesseista organisaatiossa	Asiakirja Z, sivu ABC
	c) Kuvaus yleiseen riskienhallintaan kuuluvista ilmatoriskien tunnistus-, arviointi- ja hallintaprosesseista organisaatiossa.	Asiakirja Z, sivu ABC Asiakirja Z, sivu ABC
Mittarit ja tavoitearvot	a) Organisaation strategian ja riskienhallintaprosessin mukaiset ilmastoon liittyvien riskien ja mahdollisuuksien mittarit: Kuvaus ilmatoriskien hallintaprosesseista organisaatiossa	Asiakirja X, sivu ABC
	b) GHG Protocol -menetelmän mukaisesti laskettujen suorien (scope 1), epäsuorien (scope 2) ja tilanteen mukaan muiden epäsuorien (scope 3) kasvihuonekaasupäästöjen sekä niihin liittyvien riskien julkistus	Asiakirja X, sivu ABC
	c) Ilmastoon liittyvien riskien ja mahdollisuuksien hallinnassa käytetyt tavoitearvot organisaatiossa sekä miten hyvin tavoitteisiin päästään.	Asiakirja Y, sivu ABC

Lähteet

ACPR: "Analysis and synthesis: French banking groups facing climate change-related risks", 2019

BaFin: "Guidance Notice on Dealing with Sustainability Risks", 2019

DNB: "Waterproof? An exploration of climate risks for the Dutch financial sector", 2017

DNB: "An energy transition risk stress test for the financial system of the Netherlands", 2018

DNB: "Values at risk? Sustainability risks and goals in the Dutch financial sector", 2019

DNB: "Good Practice: Integration of climate risk considerations into banks' risk management", 2019

EBA: "Action Plan on Sustainable Finance", 2019

EKP: "Financial Stability Review", toukokuu 2019

EEA: "Climate change, impacts and vulnerability in Europe 2012: An indicator-based report", 2012

EJRK: "Too late, too sudden: Transition to a low-carbon economy and systemic risk", 2016

IRENA: "Stranded assets and renewables. How the energy transition affects the value of energy reserves, buildings and capital stock", 2017

NGFS: "A call for action: Climate change as a source of financial risk", 2019

NGFS: "Technical supplement to the First NGFS comprehensive report", 2019

NGFS: "Guide for Supervisors: Integrating climate related and environmental risks in prudential supervision", julkaistaan myöhemmin

NGFS: "Requirements for scenario-analysis", julkaistaan myöhemmin

OECD: "Guidelines for Multinational Enterprises", 2019

OECD: "The economic consequences of climate change", 2015

OECD: "Due Diligence for Responsible Corporate Lending and Securities Underwriting: Key considerations for banks implementing the OECD Guidelines for Multinational Enterprises", 2019

TCFD: "Technical supplement: The use of scenario analysis in disclosure of climate-related risks and opportunities", 2017

© Euroopan keskuspankki, 2020

Postiosoite 60640 Frankfurt am Main, Germany

Puhelin +49 69 1344 0

Internet www.ecb.europa.eu

Kaikki oikeudet pidätetään. Kopiointi on sallittu opetuskäyttöön ja ei-kaupallisiin tarkoituksiin, kunhan lähde mainitaan.